

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана
Франка
Кафедра соціальної педагогіки та корекційної освіти

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ГРУП

Дрогобич – 2024

УДК 38(035)

М 35

*Рекомендовано вченою радою Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка
(протокол № 6 від 27. 05.2024 р.)*

Автори-укладачі:

Орест ГУК, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти, кандидат педагогічних наук,

Мар'яна Клим, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти.

Рецензенти:

Зимянський Андрій Романович, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Паласевич Ірина Львівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Методика організації волонтерських груп : словник / автори-укладачі Орест Гук, Мар'яна Клим. Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2024. 83 с.

Пропонований словник покликаний допомогти майбутнім фахівцям соціальної роботи в опануванні дисципліни «Методика організації волонтерських груп», яка є обов'язковим компонентом освітньої програми «Соціальна педагогіка» за спеціальністю 231 «Соціальна робота» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Словник розроблено як допоміжний навчальний матеріал з метою поглибленого ознайомлення студентів з фаховою терміносистемою, яка використовується у соціальній сфері волонтерства.

Видання сформоване на основі термінологічного апарату законодавства України і Державних стандартів соціальних послуг. Терміни й поняття розташовані в алфавітному порядку. Для термінів-словосполучень прийнятий прямий порядок слів.

Словник може бути використаний у процесі викладання навчальних дисциплін «Технології соціально-педагогічної роботи», «Соціальна педагогіка», «Соціальний захист населення», Соціальна робота в громаді», Основи соціально-правового захисту особистості та інших навчальних дисциплін, які викладаються на спеціальності 231 «Соціальна робота».

А

Активи (доходи) благодійних організацій – благодійні організації мають право власності та інші речові права на кошти, цінні папери, земельні ділянки, інше нерухоме та рухоме майно, а також нематеріальні активи, якщо інше не встановлено законом або установчими документами. Використання активів (доходів) та правочини благодійних організацій не повинні суперечити актам законодавства та цілям благодійної діяльності. Розмір адміністративних витрат благодійної організації не може перевищувати 20 % доходу цієї організації у поточному році.

Витрати, пов'язані з управлінням благодійними ендаментами, включаються до адміністративних витрат благодійної організації, якщо інше не встановлено законом або правочином між благодійною організацією та благодійником. Благодійні організації мають право здійснювати господарську діяльність без мети одержання прибутку, що сприяє досягненню їх статутних цілей.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Акція – організована акція, спрямована на досягнення якоїсь мети, наприклад кампанія зі збору книг.

Болотова В. О., Ляшенко Н. О., Байдак Т. М. Волонтерська діяльність в Україні як вид соціальної активності // Грані. 2018. Т. 21. № 9. С. 47–57.

Альянс європейських волонтерських організацій (Alliance of European Voluntary Service), Асоціація волонтерських організацій (AVSO (Association of Voluntary Service)), Координаційний комітет міжнародних волонтерських організацій (CCIVS (Coordinating Committee for International Voluntary Service)) координують діяльність європейських національних волонтерських організацій,

короткострокових і довгострокових волонтерських робітничих таборів, просуваючи ідеї міжнародного співробітництва, миру та взаєморозуміння й інтереси волонтерства на рівні урядів, соціальних інститутів.

Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» Політологія. Соціологія. Право Вип. 2 (38). 2018. С. 73–78

Б

Бенефіціар – набувач благодійної допомоги (фізична особа, неприбуткова організація або територіальна громада), що одержує допомогу від одного чи кількох благодійників для досягнення цілей, визначених цим Законом. Бенефіціарами благодійних організацій можуть бути також будь-які юридичні особи, що одержують допомогу для досягнення цілей, визначених цим Законом.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Благодійна діяльність – добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Благодійна організація – юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній

чи кількох сферах, визначених цим Законом, як основну мету її діяльності.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Благодійна організація «Фонд» Асперн – це недержавна, неприбуткова організація, в основі роботи якої лежить реалізація благодійної діяльності в інтересах українського суспільства. Організація була зареєстрована в березні 2000 року і діє за підтримки благодійних організацій «Карітас Відень», «Вчителі без кордонів Бельгія», співпрацює з Київською міською державною адміністрацією, Дарницькою районною в м. Київ державною адміністрацією. Метою роботи Фонду «Асперн» є діяльність, яка спрямована на надання матеріальної та фінансової допомоги, а також послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Фонд «Асперн» надає різноманітні послуги, які спрямовані на підтримку і допомогу дітям та молоді. Фахівці Фонду забезпечують адаптацію, соціалізацію та інтеграцію дітей і молоді в суспільство; надають соціально-психологічну підтримку та реабілітацію. Пріоритетним в роботі є створення умов для повернення і комфортного проживання дитини в біологічній сім'ї. При відсутності такої можливості, працівники фонду піклуються про дитину на етапі переходу до сімейних форм виховання, забезпечують проживання та отримання навичок самостійного життя з урахуванням індивідуальної ситуації і потреб.

Основні напрями діяльності:

- розвиток і впровадження інноваційних методик роботи з дітьми та сім'ями в складних життєвих обставинах;
- соціальна профілактика сирітства, жорстокого поводження з дітьми та пропаганда сімейних цінностей;
- забезпечення інтегративного навчання дітей і молоді, з метою отримання конкретних навичок професії;

- надання комплексних послуг дітям і сім'ям, які спрямовані на їх реабілітацію та адаптацію в соціумі;
- надання гуманітарної допомоги дітям і сім'ям, які опинилися в складних життєвих обставинах;
- допомога дітям і молодим людям у налагодженні контакту із соціальним середовищем, отримання навичок самостійного життя, отриманні професійних навичок.

Сайт благодійної організації «Фонд «Асперн». URL: ua.aspern.com.ua

Благодійна програма – комплекс благодійних заходів у сферах, визначених цим Законом.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Благодійне електронно-комунікаційне повідомлення – ініційоване з кінцевого обладнання абонента голосове, текстове повідомлення, набір певного номера, використання сигналів тонового набору, які зафіксовані обладнанням постачальника електронних комунікаційних послуг на телефонний номер, виділений для збору коштів на цілі благодійної діяльності. У разі направлення (здійснення) абонентом благодійного електронно-комунікаційного повідомлення постачальник електронних комунікаційних послуг зобов'язаний перерахувати попередньо передплачені абонентом, але не використані ним кошти за електронні комунікаційні послуга (аванс) у межах невикористаного залишку відповідній неприбутковій організації, у тому числі благодійній організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальній громаді на цілі благодійної діяльності у строк та відповідно до умов, визначених договором.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Благодійна пожертва – благодійною пожертвою визнається безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності, відповідно до цього Закону. Договір про благодійну пожертву валютних цінностей не підлягає обов’язковому нотаріальному посвідченню. Благодійна пожертва, бенефіціаром якої є благодійна організація або інша юридична особа, може надаватися з однією чи кількома відкладальними або скасувальними обставинами, які не повинні суперечити законам України або порушувати права третіх осіб. Благодійна пожертва може надаватися бенефіціарам, визначеним на конкурсних засадах благодійником або уповноваженими ним особами. Умовами конкурсу можуть визначатися дії, які бенефіціар має виконати на користь третіх осіб, крім тих, які пов’язані з благодійником.

Зміна цілей та порядку використання благодійної пожертви можлива за згодою благодійника або його правонаступників, а також на підставі рішення суду чи в інших випадках, визначених законом або правочином благодійника. Благодійник або уповноважені ним особи мають право здійснювати контроль за цільовим використанням благодійної пожертви, у тому числі на користь третіх осіб. Благодійники або їх правонаступники мають право у встановленому цим Законом порядку змінити бенефіціарів благодійної пожертви у разі порушення цілей, строків та порядку використання такої пожертви або її частини.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Благодійний грант – благодійним грантом визнається цільова допомога у формі валютних цінностей, яка має бути використана бенефіціаром протягом строку, визначеного благодійником. Суми валютних цінностей благодійного гранту, цільове використання яких не відбулося протягом строку, визначеного благодійником, підлягають

поверненню благодійнику як поворотна фінансова допомога. До благодійних грантів застосовуються положення про благодійні пожертви, якщо інше не визначено законом.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Благодійник – дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права (у тому числі благодійна організація), яка добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності;

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

В

Види благодійної діяльності – благодійники спільно чи індивідуально можуть здійснювати благодійну діяльність на підставі добровільного вибору одного або кількох таких її видів:

- безоплатна передача у власність бенефіціарів коштів, іншого майна, а також безоплатне відступлення бенефіціарам майнових прав;
- безоплатна передача бенефіціарам права користування та інших речових прав на майно і майнові права;
- безоплатна передача бенефіціарам доходів від майна і майнових прав;
- безоплатне надання послуг та виконання робіт на користь бенефіціарів;
- благодійна спільна діяльність та виконання інших контрактів (договорів) про благодійну діяльність;
- публічний збір благодійних пожертв;
- управління благодійними ендавментами;
- виконання заповітів, заповідальних відказів і спадкових договорів для благодійної діяльності;

- проведення благодійних аукціонів, негрошових лотерей, конкурсів та інших благодійних заходів, не заборонених законом.

Відшкодування благодійними організаціями витрат інших бенефіціарів, пов'язаних з передачею майна і майнових прав, зазначених у частині першій цієї статті, визнається благодійною діяльністю. Отримання бенефіціарами благодійної допомоги від благодійників не може бути підставою для обмеження чи припинення будь-яких інших видів допомоги, виплат чи пільг, визначених законами України. Закони України можуть визначати додаткові види благодійної діяльності та особливості регулювання певних видів благодійної діяльності.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Види благодійних організацій – створена як благодійне товариство, благодійна установа чи благодійний фонд з урахуванням особливостей, визначених цим Законом та іншими законами України. Благодійним товариством визнається благодійна організація, яка створена не менше ніж двома засновниками та діє на підставі статуту. Благодійною установою визнається благодійна організація, установчий акт якої визначає активи, які один або кілька засновників передають для досягнення цілей благодійної діяльності за рахунок таких активів та/або доходів від них. Установчий акт благодійної установи може міститися у заповіті. Засновник або засновники благодійної установи не беруть участі в управлінні благодійною установою. Благодійна установа діє на підставі установчого акта. Благодійним фондом визнається благодійна організація, яка діє на підставі статуту, має учасників та управляється учасниками, які не зобов'язані передавати цій організації будь-які активи для досягнення цілей благодійної діяльності. Благодійний фонд може бути створений одним чи кількома засновниками, його активи можуть формуватися учасниками та/або іншими благодійниками.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Відповідальність – загальносоціологічна категорія, яка виражає свідоме ставлення особи до вимог суспільної необхідності, обов'язків, соціальних завдань, норм і цінностей. Відповідальність означає усвідомлення суті та значення діяльності, її наслідків для суспільства і соціального розвитку, вчинків особи з погляду інтересів суспільства або певної групи. У найзагальнішому розумінні розрізняють внутрішню чи моральну відповідальність та зовнішню чи юридичну. Моральна відповідальність впливає з особистісних характеристик людини, її виховання та морально-психологічної суті. Юридична відповідальність має двоаспектне розуміння: позитивне (перспективне чи заохочувальне) передбачає заохочення за виконання корисних для суспільства і держави варіантів поведінки (дій); негативне (ретроспективне) передбачає покарання за порушення. Таким чином, юридична відповідальність – це різновид соціальної відповідальності, закріплений у законодавстві і забезпечуваний державою юридичний обов'язок правопорушника пізнати примусового позбавлення певних цінностей, що йому належать. Інакше кажучи, це застосування до винної особи примусових заходів за вчинене правопорушення. Цивільна відповідальність – одна з форм юридичної відповідальності, суть якої полягає у примусовому впливі на порушника цивільних прав і обов'язків шляхом застосування щодо нього санкцій, які тягнуть за собою додаткові не вигідні майнові наслідки. Вона полягає у накладенні цивільно-правових стягнень (неустойки, штрафу, пені, відшкодування збитків) на фізичну чи юридичну особу за невиконання або неналежне виконання зобов'язань, або за заподіяння позадоговірної майнової шкоди, а також за порушення деяких особистих немайнових прав (честь, гідність, ділова репутація).

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Відповідальність у сфері благодійної діяльності. Суб'єкти благодійної діяльності і посадові особи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування несуть цивільно-правову, адміністративну, дисциплінарну та кримінальну відповідальність за порушення законодавства про благодійну діяльність у порядку, встановленому законом.

Підставами для постановлення судового рішення щодо припинення благодійної організації за позовом державного реєстратора, спеціально уповноваженого органу з питань державної реєстрації або іншої заінтересованої особи, зокрема, є: використання активів (доходів) благодійної організації з порушенням встановлених цим Законом вимог до здійснення благодійної діяльності, що триває протягом не менш як 12 місяців; неможливість самостійної реорганізації або ліквідації благодійної організації у випадках, визначених законом або установчими документами цієї організації; засудження уповноважених осіб благодійної організації за вчинення кримінального правопорушення проти основ національної безпеки України, передбаченого статтею 111⁻¹ Кримінального кодексу України.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Відшкодування витрат, пов'язаних з наданням волонтерської допомоги. Волонтерам для провадження волонтерської діяльності можуть бути відшкодовані витрати на відрядження на території України та за кордон у межах норм відшкодування витрат на відрядження, встановлених для державних службовців і працівників підприємств, установ і організацій, що повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів.

Волонтеру можуть бути відшкодовані підтверджені документами: витрати на проїзд (включаючи перевезення багажу) до місця здійснення волонтерської діяльності; витрати на отримання візи; витрати на харчування, коли волонтерська діяльність триває більше 4

годин на добу; витрати на проживання у разі відрядження волонтера до іншого населеного пункту для провадження волонтерської діяльності, що триватиме більше 8 годин; витрати на поштові та телефонні послуги, пов'язані зі здійсненням волонтерської діяльності; витрати на проведення медичного огляду, вакцинації та інших лікувально-профілактичних заходів, безпосередньо пов'язаних з наданням волонтерської допомоги.

Відшкодування витрат, визначених частиною першою цієї статті, може здійснюватися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів – у разі укладення з ними договору про надання волонтерської допомоги, міжнародних програм, або установи, організації, з якою волонтер уклав договір про провадження волонтерської діяльності, а також за рахунок інших джерел фінансування, не заборонених законодавством. Відшкодування витрат, визначених частиною першою цієї статті, не є доходом волонтера та не є базою для оподаткування податком на доходи фізичної особи та єдиним соціальним внеском.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Власність громадського об'єднання – громадське об'єднання зі статусом юридичної особи для виконання своєї статутної мети (цілей) має право володіти, користуватися і розпоряджатися коштами та іншим майном, яке відповідно до закону передане такому громадському об'єднанню його членами (учасниками) або державою, набуто як членські внески, пожертвуване громадянами, підприємствами, установами та організаціями, набуто в результаті підприємницької діяльності такого об'єднання, підприємницької діяльності створених ним юридичних осіб (товариств, підприємств), а також майном, придбаним за рахунок власних коштів, тимчасово наданим у користування (крім розпорядження) чи на інших підставах, не заборонених законом.

Право власності громадського об'єднання зі статусом юридичної особи реалізовує його вищий орган управління в порядку, передбаченому законом та статутом громадського об'єднання. Окремі

функції щодо управління майном за рішенням вищого органу управління громадського об'єднання можуть бути покладені на створені ним відповідно до статуту керівні органи, юридичні особи (товариства, підприємства), відокремлені підрозділи таких об'єднань або передані громадським спілкам, утвореним цими громадськими об'єднаннями.

У разі саморозпуску громадського об'єднання його майно та кошти після задоволення вимог кредиторів передаються за рішенням такого об'єднання на статутні або благодійні цілі іншому (кільком іншим) громадському об'єднанню, а в разі неприйняття такого рішення – зараховуються відповідно до закону до державного або місцевого бюджету. У разі реорганізації громадського об'єднання його майно, активи та пасиви передаються правонаступнику.

Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI (у ред. від 12.06.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17/sp:max50:nav7:font2>

Волонтер – фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги.

Волонтерами можуть стати дієздатні громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах. Неповнолітні особи здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів або піклувальника. Вони не можуть надавати волонтерську допомогу за напрямками, визначеними абзацами восьмим, десятим, тринадцятим – п'ятнадцятим частини третьої статті 1 цього Закону і у медзакладах.

Іноземці й особи без громадянства здійснюють волонтерську діяльність через організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, інформація про які розміщена на офіційному вебсайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Волонтер – це передусім добра, милосердна людина, яка володіє неабиякими комунікативними навичками і приваблює до себе людей, розуміє проблеми оточуючих та співчуває їм, має бажання безкорисливо допомогти вирішувати проблеми інших людей. До того ж, волонтер характеризується порядністю, уважністю, відповідальністю, відвертістю зі своїми клієнтами.

Закон наділяє волонтерів такими правами: належні умови здійснення діяльності, зокрема, отримання повної та достовірної інформації про порядок та умови, забезпечення спеціальними засобами захисту, спорядженням і обладнанням; забезпечення проведення вакцинації, медичного огляду та інших лікувально-профілактичних заходів, безпосередньо пов'язаних з наданням волонтерської допомоги; обов'язкове страхування; зарахування часу здійснення волонтерської діяльності до стажу навчально-виробничої практики в разі, якщо така діяльність за напрямом, що відповідає отримуваній спеціальності; відшкодування витрат, пов'язаних з наданням волонтерської допомоги; інші права, передбачені законодавством.

Жуляєв, В. В. Міжнародна волонтерська праця молоді країн ЄС як особлива форма зайнятості // Ринок праці та зайнятість населення. 2016. № 2 . С. 22–25.

Волонтер сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності – фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги за напрямом утвердження української національної та громадянської ідентичності; Державна політика у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності реалізується фахівцями і волонтерами у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Метою діяльності фахівців і волонтерів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є реалізація державної політики в зазначеній сфері з дотриманням вимог цього

Закону, інших законів України, залученням широкого кола громадян, інститутів громадянського суспільства.

До процесу підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності залучаються заклади освіти, заклади сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності й інститути громадянського суспільства.

Органи державної влади й органи місцевого самоврядування надають всебічну підтримку фахівцям та волонтерам у сфері утвердження української національної і громадянської ідентичності для забезпечення належної реалізації ними державної політики в зазначеній сфері.

Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» від 13.12.2022 № 2834-IX // Голос України від 31.12.2022 № 267.

Волонтерство – вільна, добровільна, свідомо діяльність на благо інших, що виходить за рамки сімейних, дружніх і родинних зв'язків. Види волонтерства: безстрокове, короткострокове, одноразове, періодичне, індивідуальне, групове тощо. Поняття «волонтерство» вітчизняними та зарубіжними науковцями ототожнюється із поняттям „добровільна діяльність” та означає: 1) благодійність, що здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної платні, просування по службі, заради добробуту й процвітання спільнот і суспільства загалом; 2) добровільну діяльність, що заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства та, не маючи цілей отримання прибутку, одержання оплати чи кар’єрного зросту; 3) отримання всебічного задоволення особистих і соціальних потреб шляхом надання допомоги іншим людям.

Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» від 13.12.2022 № 2834-IX // Голос України від 31.12.2022 № 267.

Волонтерство – діяльність на основі доброї волі, за якої доброволець частину свого вільного (особистого) часу, сил, енергії, знань, досвіду добровільно (без примусу та вказівок «згори») витрачає на здійснення діяльності, яка приносить користь людям і суспільству загалом.

Чайка І. Ю. Волонтерство: сутність феномена та особливості його функціонування в сучасній Україні // Науково-теоретичний альманах «Грані». 2017. Т. 20. № 7 (147). С. 72–79.

Волонтерство – це спосіб акумуляції соціального капіталу, потужний інструмент соціального, культурного та економічного розвитку суспільства, який в ринкових умовах сприяє збереженню балансу в суспільних відносинах та їх гармонізації; ефективний засіб об'єднання зусиль громадянського суспільства та органів державної влади щодо вирішення ряду соціальних проблем; базисна передумова і основа діяльності більшості громадських організацій. Волонтерство – елемент особистісного розвитку, набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей, стимулювання ініціативи та творчості.

Черниш, Н. Вплив довіри та довірчих відносин на становлення новітнього соціального інституту волонтерства у сучасній Україні / Н. Черниш // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2016. № 2. С. 26–38.

Волонтерство – це добровільна неприбуткова соціально спрямована діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги (безоплатних робіт та послуг). Волонтерська діяльність є формою благодійної діяльності і ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності та неприбутковості.

Шамрай, В. О. Сучасний стан офіційного визнання волонтерської діяльності в Україні / В. О. Шамрай, М. А. Ольховський // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2015. № 4. С. 139–145.

Волонтерство – це добровільна та безоплатна допомога спільноті та людям, які потребують підтримки. Волонтери здійснюють різні види благодійної діяльності, такою як надання допомоги людям у складних життєвих ситуаціях, допомога в розвитку культури та освіти, а також охорона довкілля та тварин. Основною метою волонтерства є забезпечення соціальної допомоги та підтримки тим, хто цього потребує. Волонтери надають різні види допомоги, такі як медична, матеріальна підтримка, соціальні послуги та інше. Однією з головних метою волонтерства є підтримка тих, хто опинився у складних життєвих ситуаціях.

Крім того, волонтерство має важливе значення для розвитку культури й освіти. Волонтери можуть допомагати в організації різноманітних культурних та освітніх заходів, забезпечувати фінансування для проєктів розвитку культури, сприяти розвитку освіти та науки, забезпечувати дітям доступ до якісної освіти та культурних подій. Окрім того, волонтерство може бути спрямоване на охорону довкілля та тварин. Волонтери можуть надавати допомогу в організації заходів з охорони природи, допомагати у зборі сміття та відновленні довкілля. Насамкінець волонтерство є важливою складовою суспільства, яка допомагає зміцнити соціальні зв'язки та забезпечити майбутнє для наступних поколінь. Благодійна діяльність волонтерів безпосередньо впливає на життя людей та розвиток суспільства загалом. Волонтерство є важливим терміном, який описує добровільну та безоплатну допомогу тим, хто її потребує, та відображає важливість допомоги у складних життєвих ситуаціях.

Волонтерство – це спосіб підтримки, піклування, надання допомоги членам громади; взаємодії між людьми для спільного вироблення нових шляхів вирішення проблем, які виникають.

Історія людства не пам'ятає такого суспільства, якому були б чужі ідеї добровільної та безкорисливої допомоги. Добровільна допомога надається людиною або групою людей суспільству загалом або окремим людям, заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства і не ставить метою отримання прибутку або кар'єрного росту. Вона може набувати різних форм: від

традиційних видів взаємодопомоги до спільних зусиль тисяч людей, спрямованих на подолання наслідків стихійного лиха, врегулювання конфліктних ситуацій, викорінення бідності. Добровільна допомога включає в себе дії, які здійснюються на місцевому, загальнонаціональному та міжнародному рівнях, а також на рівні міжнародного загалом, незважаючи на кордони.

Щорс В. В. Волонтерська діяльність – провідна форма гуманістичного виховання старшокласників // Практична психологія та соціальна робота. 2013. № 9 (174). С. 34–47.

Волонтерська діяльність – це діяльність із надання безкорисливої допомоги тим, хто її потребує. Під цим поняттям розуміють волонтерські дії як на місцевому, так і на державному рівнях, і водночас як двосторонні та міжнародні програми. Волонтери відіграють різносторонню роль у розвитку та забезпеченні добробуту країн. У рамках національних програм і програм ООН сприяють розвитку гуманітарної допомоги, технічного співробітництва, пропаганди прав людини, демократії та миру. Волонтери не отримують матеріальної допомоги у вигляді заробітної плати, проте вони мають дещо інше – розвиток власних здібностей, моральне задоволення, відчуття власної необхідності тим, хто потребує допомоги, відчуття, що вони приносять користь, отримують нові знання. Скільки в світі волонтерів, стільки і мотивів безкоштовної роботи

Козинець І. М. Волонтерство як елемент підготовки соціального працівника. Міжнародна студентська науково-практична конференція 5 "Юність науки-2013" (м. Чернігів, 18–19 квітня 2013р.) : збірник матеріалів. Чернігів : ЧДІЕУ, 2013 . С. 142–144.

Волонтерська діяльність – це шлях самопізнання і самоперевірки. Тому в добровільній роботі беруть участь різні категорії волонтерів, людина будь-якого віку і статі, з будь-якою освітою яка спроможна відчувати означені потреби інших людей і на добровільних засадах та професійно їм допомагати. В сучасних умовах все глибше необхідне усвідомлення громадськістю,

державними органами важливість оптимізації різноманітних аспектів соціального розвитку. Соціальні проблеми мають неухильно розв'язуватись, успіх намічених змін залежатиме від кваліфікації працівників зайнятих соціальним обслуговуванням і захистом, що передбачає відповідну підготовку кадрів; вона стає завданням першочергової ваги у здійсненні нової політики країни. Формування великого руху добровольців є одним із важливих шляхів до продуктивної соціальної роботи в будь-якій державі.

Волонтери важливі для кожного суспільства, тому що вони працюють без користі для себе, показуючи цим суспільству, що є ще в житті речі більш цінні, ніж отримання матеріальної нагороди. Охорона навколишнього середовища, культура, розвиток і позитивний імідж країни – основний напрям роботи 50 волонтерів. Ось, що допомагає суспільству впевнено стояти на ногах, а волонтеру – отримати задоволення і безцінний життєвий досвід, набути професійних знань та навичок.

У Європейському Союзі 2011-й рік було проголошено роком волонтерства, мета якого – привернути увагу спільноти до діяльності людей, які витрачають особистий час на безоплатну допомогу іншим, а також заохотити до цього більше європейців. Одна з тенденцій розвитку волонтерства – координація на рівні національної моделі: сьогодні 80 країн світу мають мережу волонтерських центрів, причому в Польщі, Україні й Чехії вони оцінюються як одні з кращих серед 14 країн Центральної й Східної Європи.

До вагомих міжнародних волонтерських об'єднань сьогодні належать:

- Волонтери ООН (UNV (United Nations Volunteers));
- Міжнародна волонтерська організація (SCI (Service Civil International));
- Альянс Європейських волонтерських організацій (Alliance (Alliance of European Voluntary Service Organizations));
- Координаційний комітет міжнародних волонтерських організацій (CCIIVS (Coordinating Committee for International Voluntary Service));
- Асоціація волонтерських організацій (AVSO (Association of Voluntary Service Organization)).

Волонтерські організації різних країн мають значний вплив на розвиток соціальної сфери та формування громадянського суспільства. Нині спостерігається стрімке зростання попиту на волонтерські послуги. Участь у добровільному русі не має релігійних, расових, вікових, гендерних і навіть політичних меж. Численні міжнародні мережі волонтерських організацій залучають до своїх проектів і програм мільйони людей щорічно. Чимало зусиль для популяризації волонтерства докладають не лише благодійні та волонтерські організації, а й державні структури. У світовій практиці найголовнішою ознакою волонтерства є те, що особа частину свого вільного часу, сил, енергії, знань та досвіду добровільно, без примусу та вказівки згори витрачає на здійснення корисних справ окремим громадянам і суспільству загалом. Для подальшого розвитку світового волонтерського руху потрібно вдосконалювати і національні нормативно-правові акти, і міжнародне законодавство в цій сфері.

Писаренко Л. М., Плукчи Л. В., Федорова І. В. Волонтерство: виклики сьогодення (за матеріалами друкованих ЗМІ) // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32 (71). № 1. Ч. 3. С. 156–160.

Волонтерська організація – діяльність значною мірою базується на діяльності волонтерів, тобто волонтерстві. Волонтерська організація має право провадити волонтерську та іншу неприбуткову діяльність; залучати для цього волонтерів; отримувати кошти та інше майно для здійснення волонтерської діяльності; використовувати у своєму найменуванні та волонтерській діяльності слова «волонтерська організація»; самостійно визначати напрями здійснення волонтерської діяльності; набувати інші права, передбачені законом.

Відповідно до законодавчих положень, до зобов'язань волонтерської організації належить забезпечувати волонтерам безпечні та належні для життя і здоров'я умови надання волонтерської допомоги; здійснювати підготовку волонтерів (за необхідності); відшкодовувати прямі збитки, завдані волонтерською організацією в разі одностороннього розірвання нею договору про надання волонтерської

допомоги, якщо інше не передбачено договором; відшкодовувати моральну та майнову шкоду, спричинену внаслідок здійснення нею волонтерської діяльності, відповідно до закону; відшкодовувати волонтерам витрати, пов'язані із наданням ними волонтерської допомоги, передбачені статтею 11 Закону України «Про волонтерську діяльність»; страхувати волонтерів відповідно до Закону України «Про страхування» (страхування життя і здоров'я волонтерів на період надання волонтерської допомоги); дотримуватися правового режиму інформації з обмеженим доступом; забезпечувати вільний доступ до інформації, що стосується здійснення нею волонтерської діяльності. При цьому волонтерська організація зобов'язана: забезпечувати волонтерам безпечні та належні для життя і здоров'я умови надання волонтерської допомоги; здійснювати підготовку волонтерів (за необхідності); відшкодовувати прямі збитки, завдані волонтерською організацією в разі одностороннього розірвання нею договору про надання волонтерської допомоги, якщо інше не передбачено договором; відшкодовувати моральну та майнову шкоду, завдані внаслідок здійснення нею волонтерської діяльності, відповідно до закону; відшкодовувати волонтерам витрати, пов'язані з наданням ними волонтерської допомоги, страхувати волонтерів відповідно до законодавства про страхування; дотримуватися правового режиму інформації з обмеженим доступом; забезпечувати вільний доступ до інформації, що стосується здійснення нею волонтерської діяльності.

Позбавлення організації статусу волонтерської здійснює Мінсоцполітики України на підставі відповідної письмової заяви від імені цієї юридичної особи, припинення такої юридичної особи або на підставі рішення суду про позбавлення її статусу волонтерської організації у зв'язку з порушенням законодавства у сфері волонтерської діяльності. На сайті Міністерства можна ознайомитися і з Єдиним реєстром волонтерських організацій.

Скиданович В. Психологічна структура волонтерської діяльності студентів // Зб. наук. праць: психологія. 2018. Вип. 22. С. 62–68.

Волонтерська організація «Інтегрум» – організація, яка займається гуманітарною допомогою і регулярно проводить просвітницьку діяльність у навчальних закладах з пропаганди здорового способу життя серед підлітків. Постійно ведеться профілактична робота, запобігаючи поширенню ВІЛ-інфекцій, організовуються концерти, спектаклі, зустрічі з дітьми для спілкування. Основна мета організації, на власному прикладі, продемонструвати молоді та зрештою всім мешканцям району, що світ навколо нас залежить виключно від нас самих, що відновлення зон сімейного дозвілля, дитячих майданчиків, підтримка хворих дітей, допомога наркозалежним, виховання дітей з неблагополучних сімей – все це спільна справа.

Сайт ГО «Інтегрум». URL: <https://integrum.org.ua>

Волонтерська організація Маленьке серце з мистецтвом (англ. Small Heart with Art) – недержавна неприбуткова організація та благодійний арт-проект, який допомагає ВІЛ-інфікованим і хворим на СНІД дітям та відкриває школи в лікарнях. Це перший в Україні освітній проект для дітей, які лежать в лікарнях. У школі діють три форми навчання – групова в класах, дистанційна для дітей в ізольованих боксах та індивідуальні уроки біля ліжка. Вчителі Школи проходять спеціальну підготовку, а в щотижневому розкладі 8 дисциплін – математика, інформатика, історія, біологія, основи здоров'я, англійська та німецька мови й хімія.

Сайт ГО «Маленьке серце з мистецтвом». URL: <https://smallheartwithart.org/ua/small-heart-withart/>

Волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги. Волонтерська діяльність є формою благодійної діяльності. Волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, неприбутковості.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Волонтерська допомога – роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами. Волонтери надають волонтерську допомогу на базі організації чи установи, що залучає до своєї діяльності волонтерів, на підставі договору про провадження волонтерської діяльності, укладеного з такою організацією чи установою, або без такого договору.

Волонтери можуть надавати волонтерську допомогу індивідуально, при цьому вони зобов'язані повідомляти отримувачів волонтерської допомоги про те, що вони не співпрацюють з організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів. Волонтери не можуть надавати волонтерську допомогу індивідуально за напрямками.

Волонтери можуть отримати відповідне посвідчення, здійснюючи волонтерську діяльність в організаціях та установах, що залучають їх до своєї діяльності.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Волонтерський рух – це добродійна робота, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі, заради добробуту та процвітання спільнот та суспільства загалом. Людину, яка добровільно надає безоплатну соціальну допомогу та послуги інвалідам, хворим особам та соціальним групам, що опинилися в складній життєвій ситуації, називають волонтером. Волонтерський рух та волонтерська діяльність є ознакою сучасного розвитку демократії в державі, а волонтери є основою побудови гуманізму та людяності. Сучасна ситуація в Україні характеризується соціально-психологічною, економічною нестабільністю, зниженням рівня життя більшості населення, девальвацією моральних норм і цінностей у суспільстві зростанням злочинності і насильством. Соціально-психологічні події в Україні відобразилися на психологічному самопочутті різних верств населення. Ще більш відчутно визначилася категорія людей, які потребують допомоги. Передусім, це молоді

люди без жодних занять, дорослі безробітні, діти які не отримують потрібної уваги з боку батьків, або не мають батьків, пенсіонери.

Романкова, Л. Волонтерська діяльність як складова формування моральних цінностей студентської молоді [Електрон. ресурс] / Л. Романкова // Вища освіта України. 2015. № 4. С. 54–60.

Всеукраїнська громадська організація «Поруч» – спільнота волонтерів, які об’єдналися з метою реалізації благочинних проєктів. Заснована у 2011 році, діє на підставі Статуту. Сьогодні мета організації: виховання лідерів нової генерації через популяризацію волонтерського руху та сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. завдання: •зміцнення потенціалу організацій громадянського суспільства за допомогою експертної та ресурсної підтримки; •поширення демократичних цінностей у суспільстві; •патріотичне та інтелектуальне виховання молоді; •сприяння розвитку соціальних інновацій та соціального підприємництва; імплементація концепції сталого розвитку; •організація дослідницьких програм, тренінгів, воркшопів та конференцій на соціогуманітарну тематику; •налагодження взаємодії громадян та органів місцевого самоврядування, підтримка місцевих громад; •просування ідей гендерної рівності у суспільстві.

Волонтерство під час війни. Опитування U-Report, проведене 25 червня 2022 р. URL: <https://ukraine.ureport.in/opinion/5800/>

Г

Громадянська активність – це структурно-змістова якість особистості, яка формується та розвивається на основі власних ціннісних орієнтацій, враховуючи цінності суспільства і правові норми й вимоги держави, спрямовує діяльність, поведінку, спілкування людини, як представника соціального, на створення світу громадянських відносин та відображає характер інституціональної взаємодії з владою.

Громадянська активність тісно переплітається із громадянською позицією, яка свідчить про ступінь зрілості людини, рівень її розвитку як громадянина, який усвідомлює своє місце і роль у процесі державотворення. Громадянська активність розглядається як одна з форм соціальної активності соціальних суб'єктів, що має на меті впливати на прийняття соціально-політичних рішень, реалізацію своїх інтересів. Такі феномени, як діяльність, поведінка, участь – це прояви, якісні характеристики, зовнішній (поведінковий) рівень активності. Внутрішній рівень активності складають інтереси, мотиви, потреби, настанови, переконання, цінності.

Активність може обмежуватися простим виконанням певних правил, а може бути спрямованою на мобілізацію та солідаризацію навколо певної мети чи ідеї.

Основу громадянської активності складають: інтерес до суспільної і громадської роботи; організаторські здібності; ініціативність; вимогливість до себе; відповідальність за виконання громадських доручень; готовність допомагати іншим. Сферами прояву громадянської активності є соціально-комунікативна, громадська, суспільно-політична. Серед функцій громадянської активності науковці виділяють: здійснення впливу на рішення, які приймаються в суспільстві; участь у розробці законів або розпоряджень; зміна або відхилення правових актів; артикуляція групових та суспільних інтересів; самовдосконалення.

Томіна В. Ю., Пашаєв А. З. Порівняльно-правовий аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства в питаннях волонтерської діяльності. // Південноукраїнський правничий часопис. 2-2019. С. 13–16. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/2/5.pdf>

Громадянська компетентність – здатність особи реалізовувати і захищати права та свободи людини і громадянина, відповідально ставитися до обов'язків громадянина, брати активну участь у суспільному житті, підтримувати розвиток демократичного суспільства та утверджувати верховенство права, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, пов'язаних з ідеями демократії та верховенства права,

справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей.

Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» від 13.12.2022 № 2834-IX // Голос України від 31.12.2022 № 267.

Громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. Громадське об'єднання за організаційно-правовою формою утворюється як громадська організація або громадська спілка.

Громадське об'єднання може здійснювати діяльність зі статусом юридичної особи або без такого статусу. Громадське об'єднання зі статусом юридичної особи є непідприємницьким товариством, основною метою якого не є одержання прибутку.

Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI (у ред. від 12.06.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17/sp:max50:nav7:font2>

Громадська організація – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи.

Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI (у ред. від 12.06.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17/sp:max50:nav7:font2>

Громадська спілка – це громадське об'єднання, засновниками якого є юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи.

Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI (у ред. від 12.06.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17/sp:max50:nav7:font2>

Громадсько-корисна діяльність – діяльність, що здійснюється недержавними організаціями у сфері суспільних завдань, у тому числі таких завдань: соціальна допомога, благодійна робота, збереження національних традицій; охорона та зміцнення здоров'я, сприяння зайнятості, діяльність за рівноправність жінок і чоловіків, діяльність, що підтримує економічний розвиток; наука, освіта, освіта і виховання; мистецтво, екологія, громадська безпека; заохочення та захист прав і свобод людини, діяльність щодо євроінтеграції.

Петришин Л. Й., Чайковська Г. Б. Особливості самореалізації студентської молоді засобами віртуальної волонтерської діяльності. The 1st International scientific and practical conference “Eurasian scientific congress” (January 27–28, 2020) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. P. 2020. С. 422–427.

Д

Державна цільова програма – це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються із використанням коштів Державного бюджету України і узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням. Метою державних цільових програм є сприяння реалізації державної політики на пріоритетних напрямках розвитку держави, окремих галузей економіки й адміністративно-територіальних одиниць; забезпечення концентрації фінансових, матеріально-технічних, інших ресурсів, виробничого та науково-технічного потенціалу, а також координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій для розв'язання найважливіших проблем.

Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р. № 1621-IV (у ред. від 24.10.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>

Діяльність – форма активного ставлення людини до навколишнього світу з метою перетворення, створення принципово нового. Діяльність включає мету, засіб, результат і форму самого процесу. Основною характеристикою діяльності є її усвідомленість. Реальна діяльність з усіма передумовами її існування як сукупна діяльність суспільства завжди реалізується в конкретних, історично розвинених формах. Існують різноманітні форми діяльності. Залежно від сфер прикладання розрізняють виробничу, матеріальну, духовну, трудову, нетрудову діяльність. З точки зору творчої ролі розрізняють репродуктивну (відтворення відомого) і продуктивну, або творчу (утворення нового), діяльність.

Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р. № 1621-IV (у ред. від 24.10.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.

Добровільна праця – один із найяскравіших феноменів людської цивілізації, який свідчить, що на тлі технічного прогресу здійснюється еволюція людського духу. Спираючись на теорію потреб А. Маслоу, можна зробити висновок, що люди, які виконують добровільну роботу, досягли вершини піраміди потреб, тобто реалізують потребу в самоактуалізації.

Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р. № 1621-IV (у ред. від 24.10.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.

Добровільність – це здійснення будь-якої діяльності за власним бажанням, без примусу, а також часто без отримання за це матеріальної вигоди

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Добровольці – у міжнародному праві «добровольцями» прийнято називати осіб, які добровільно за власним бажанням вступають в армію однієї з воюючих країн. Добровільна діяльність, як

правило, означає добровільний вибір, що відображає особисті погляди і позиції; активну участь громадянина у житті людської спільноти.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Договір про надання волонтерської допомоги – в обов’язковому порядку укладається за бажанням отримувача волонтерської допомоги. Договір про надання волонтерської допомоги укладається у письмовій формі і має містити: опис волонтерської допомоги (завдання); період провадження волонтерської допомоги; права та обов’язки сторін; відповідальність за заподіяння збитків.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Договір про провадження волонтерської діяльності – обов’язково укладається у письмовій формі: у разі надання волонтерської допомоги за напрямами, визначеними абзацами сьомим і восьмим частини третьої статті 1 цього Закону, в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України; за бажанням волонтера або його законного представника, якщо волонтер є особою віком від 14 до 18 років; у разі відшкодування витрат, пов’язаних із наданням волонтерської допомоги.

За договором про провадження волонтерської діяльності одна сторона (волонтер) зобов’язується за завданням другої сторони (організації чи установи, що залучає до своєї діяльності волонтерів) особисто безоплатно надавати волонтерську допомогу її отримувачам протягом установленого в договорі строку, а зазначена організація чи установа зобов’язується забезпечити волонтеру можливості для здійснення волонтерської діяльності. У договорі може визначатися порядок відшкодування волонтеру витрат, пов’язаних з виконанням договору.

Договір про провадження волонтерської діяльності укладається в письмовій формі. Договір про провадження волонтерської

діяльності може укладатися з особою, яка досягла 18 років. Діти, які досягли 14 років, можуть укласти договори за письмової згоди батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів, піклувальника. Договір про провадження волонтерської діяльності має містити: опис волонтерської діяльності (завдання); період провадження волонтерської діяльності; права та обов'язки сторін; відповідальність за заподіяння збитків; умови розірвання договору; умови та порядок відшкодування витрат, пов'язаних із наданням волонтерської допомоги, що визначені частиною першою статті 11 цього Закону.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Доступ до інформації про волонтерську діяльність – органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування сприяють поширенню інформації про організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів (їх місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку, а також, за наявності, адреси офіційного вебсайту в мережі Інтернет та електронної пошти), перелік фізичних осіб (у разі їхньої письмової згоди відповідно до закону), організацій та установ, які потребують волонтерської допомоги, шляхом розміщення відповідної інформації на своїх вебсайтах у мережі Інтернет і місцевих медіа. Центральні органи виконавчої влади у партнерстві з неприбутковими організаціями та установами, які залучають до своєї діяльності волонтерів, іншими організаціями, що сприяють розвитку волонтерства, з метою сприяння розвитку волонтерського руху в Україні створюють, розробляють, запускають, адмініструють та розвивають інформаційно-аналітичну платформу для інформування про можливості волонтерства в Україні та за її межами, підтримки інститутів громадянського суспільства у залученні волонтерів та для розміщення іншої інформації з метою сприяння розвитку волонтерського руху в Україні.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Завдання волонтерської діяльності – підвищення рівня визнання. Уряди держав та місцева влада мають бути впевнені щодо механізмів залучення волонтерів до проведення консультацій і вивчення питання з метою визначення якісного внеску всього сектора волонтерів у національне процвітання та розвиток. Вирішення питань повинно ґрунтуватися на кращому досвіді роботи малих груп, місцевих громад, національних неурядових організацій, а також на результатах міжнародної діяльності волонтерів. Друге – мотивація. Засоби залучення людей до волонтерської діяльності визначаються залежно від певної ситуації в суспільстві. Держава може запропонувати: свої тренінгові програми для волонтерів за тематикою: техніка, управління, фінанси; допомогу в отриманні офіційно визнаного статусу, страхового та соціального забезпечення для того, щоб вивести волонтерів на рівень фахівців інших сфер діяльності; зниження ставок для платників податків, які підтримують волонтерські ініціативи; за певних обставин враховувати волонтерську діяльність як проходження військової служби; надання частини ресурсів, таких, як підручники, медикаменти, фінансування, та ін. у користування волонтерів. У такому випадку службовці та працівники громадського і приватного секторів, можуть погодитися на співпрацю у волонтерській діяльності без відриву від основного місця роботи.

Крім того, система ООН може визначити найкращі шляхи подальшої підтримки волонтерської служби з боку суспільства. Це може бути встановлення національних волонтерських корпусів для вирішення проблем навколишнього середовища, захворювання на СНІД/ВІЛ-інфекцію, питань захисту та пропаганди культурної спадщини. Третє – встановлення системи обміну інформацією. Телебачення, радіо, друковані видання та електронні засоби інформації можуть надавати інформацію про досягнення волонтерів, і таким чином сприяти використанню вже існуючої "найкращої практики" та робочих процедур для того, щоб уникнути необхідності кожній громаді "вигадувати колесо". Такий обмін інформацією може

здійснюватися на місцевому рівні, на рівні провінцій, сусідніх держав, далекого зарубіжжя за допомогою електронних засобів передачі інформації. Четверте – пропаганда. Виконання цього завдання спрямоване на виявлення замовлень на послуги волонтерів, пропозицій про бажання надавати послуги в якості волонтерів з урахуванням розширення такого типу діяльності, а також на формування сприятливого загального клімату, громадської та офіційної думки, що підтримували б волонтерські ініціативи. Цей процес також може бути спрямований на визнання статусу волонтерів, використання напрацьованих схем, встановлення систем обміну інформацією.

Писаренко Л. М., Плукчи Л. В., Федорова І. В. Волонтерство: виклики сьогодення (за матеріалами друкованих ЗМІ) // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32 (71). № 1. Ч. 3. С. 156–160.

Законодавство у сфері волонтерської діяльності складається з Конституції України, інших законів, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів. Якщо міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, застосовуються правила міжнародних договорів.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Засновники громадського об'єднання – громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, які досягли 18 років, а молодіжної та дитячої громадської організації – 14 років.

Засновниками громадської спілки можуть бути юридичні особи приватного права, у тому числі громадські об'єднання зі статусом юридичної особи. Засновниками громадської спілки не можуть бути політичні партії, а також юридичні особи, щодо яких прийнято

рішення щодо їх припинення або які перебувають у процесі припинення. Кількість засновників громадського об'єднання не може бути меншою, ніж дві особи.

Засновниками громадської спілки не можуть бути юридичні особи приватного права, єдиним засновником яких є одна і та сама особа.

Засновником громадської спілки не може бути юридична особа приватного права, якщо засновник (власник істотної участі) цієї юридичної особи внесений до переліку осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності, або щодо яких застосовано міжнародні санкції.

Засновником громадської організації не може бути особа, яку визнано судом недієздатною. Повноваження засновника громадського об'єднання закінчуються після державної реєстрації громадського об'єднання в установленому законом порядку.

Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI (у ред. від 12.06.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17/sp:max50:nav7:font2>

Змістові компоненти професійної компетентності соціального працівника у волонтерській діяльності –

- цільовий
- змістовий
- процесуально-технологічний
- рефлексивно-аналітичний
- менеджмент
- супервізію
- моніторинг
- організаційно-управлінський – організація, планування та здійснення волонтерської допомоги клієнтам при тісній взаємодії з фахівцями різних організацій і служб, які в силу своєї професійної діяльності допомагають вирішувати проблеми клієнта;
- превентивний – попередження соціальних проблем у відповідності з правовими нормами і правилами поведінки,

соціальних відхилень або утримання їх на соціально терпимому рівні через усунення або нейтралізації, що породжують їх причини, дотримуючись нормативно-правові вимоги;

- правовиховний – реалізація у практичній діяльності правового виховання й освіти підопічних, правове інформування суб'єктів и об'єктів соціальної діяльності у процесі виконання професійних завдання;
- консультативний - надання соціально-правової допомоги примусу;

Попович, В. Допомагаючи іншому, допомагаєш собі / В. Попович // Соціальний захист . 2013. № 9 (205). С. 49.

I

Інструктування – найм'якший спосіб організаційного впливу. Передбачає роз'яснення ситуації, завдань, можливих труднощів і наслідків неправомірних чи умисних дій клієнта, застереження від ймовірних помилок, поради щодо характеру дій, найдоцільніших кроків у складних ситуаціях тощо. Інструктування має частіше форму консультаційної, інформаційної, методичної допомоги клієнту, спрямованої на захист його громадянських прав і свобод.

Єрмоленко А. Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації // Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. 2021. Вип. 45. С. 205–213.

K

Карітас – мережа благодійних організацій Католицької церкви, місією якої є розвиток традицій доброчинної діяльності та здійснення соціальної роботи відповідно до християнських морально-етичних цінностей. Карітас надає допомогу нужденним незалежно від

віросповідання, етнічного походження, статі чи віку, базуючись на християнських засадах і цінностях.

Івженко І. Б. Зарубіжний досвід залучення волонтерських рухів до взаємодопомоги на місцевому рівні [Електрон. ресурс] / І. Б. Івженко // Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2016. № 1. С. 174–178.

Класифікація державних цільових програм – за своєю спрямованістю державні цільові програми поділяються на:

- економічні, що спрямовані на розв'язання комплексних галузевих і міжгалузевих проблем виробництва, підвищення його ефективності та якісних характеристик, забезпечення ресурсозбереження, створення нових виробництв, розвиток виробничої кооперації;
- наукові, метою яких є забезпечення виконання фундаментальних досліджень у галузі природничих, суспільних і технічних наук;
- науково-технічні, що розробляються для розв'язання найважливіших науково-технічних проблем, створення принципово нових технологій, засобів виробництва, матеріалів, іншої наукоємної та конкурентоспроможної продукції;
- соціальні, що передбачають розв'язання проблем підвищення рівня та якості життя, проблем безробіття, посилення соціального захисту населення, поліпшення умов праці, розвиток охорони здоров'я та освіти;
- національно-культурні, спрямовані на розв'язання проблем національно-культурного розвитку, збереження національно-культурної спадщини, задоволення інтелектуальних та духовних потреб людини;
- екологічні, метою яких є здійснення загальнодержавних природоохоронних заходів, запобігання катастрофам екологічного характеру та ліквідація їх наслідків;
- оборонні, що розробляються з метою посилення обороноздатності держави;
- правоохоронні, спрямовані на забезпечення правоохоронної діяльності, боротьби із злочинністю та державної безпеки;

- з питань розвідувальної діяльності, з питань посилення розвідувальних спроможностей держави.

Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р. № 1621-IV (у ред. від 24.10.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>

Контроль за фінансовими засобами волонтерської організації. Згідно із законодавством, волонтерські організації самостійно визначають напрями використання залучених на забезпечення волонтерської діяльності коштів та іншого майна, крім випадків цільового надання коштів та іншого майна фізичними чи юридичними особами для здійснення конкретного виду допомоги. Якщо організація не є благодійною, вона зобов'язана обліковувати кошти та інше майно, на окремих балансових рахунках. Фінансові надходження від фізичних та юридичних осіб використовуються на здійснення конкретних напрямів волонтерської діяльності, передбачених статутом (положенням) волонтерської організації. Волонтерські організації, які отримують кошти на провадження волонтерської діяльності, на письмову вимогу фізичних та юридичних осіб, які їх надали, зобов'язані звітувати про їхнє цільове використання у строки та в порядку, установлені цими особами. Однак на сьогодні спостерігається дещо стримана оцінка українським суспільством положень довгоочікуваного закону. Аналіз його основних норм свідчить про: встановлення завищеного вікового цензу для осіб, які бажають здійснювати волонтерську діяльність; вимоги щодо додаткового надання юридичним особам статусу волонтерських організацій; обов'язкового відшкодування витрат волонтерів та їх страхування; обов'язкової письмової форми договору про надання волонтерської допомоги тощо

Доній, Н. Є. Волонтерство як прояв світоглядної ініціативи / Н. Є. Доній, А. В. Кузьменко // Людина. Культура. Освіта : матеріали II всеукраїнських філософських читань пам'яті доктора філософських наук, професора Володимира Ісаковича Шевченка 17 лютого 2012 року. Чернігів : ЧДІЕУ, 2012. С. 138–146.

Критерії волонтерської діяльності – волонтери можуть допомагати як друзям, знайомим, сусідам, так і всьому суспільству. Лише допомога найближчим родичам не вважатиметься волонтерською діяльністю. Таке широке розуміння цього поняття дає можливість розглядати взаємну допомогу та участь у діяльності політичних партій чи виборчій кампанії як форми волонтерської діяльності, такі ж важливі як і надання соціальних послуг; виконується у вільний час. Волонтерська діяльність виконується у вільний від роботи, навчання час і не є основним місцем зайнятості; має добровільний характер. Власна воля людини є основою волонтерської діяльності. Цей критерій допомагає відрізнити справжню добровільну волонтерську діяльність від ситуації, коли певні дії були зроблені внаслідок тиску визначених зовнішніх обставин на індивіда; не передбачає оплати праці. Якщо грошова виплата, яку люди отримують за роботу, дорівнює чи перевищує ринкову вартість цієї роботи, така діяльність не може вважатися волонтерською. Однак людина не повинна нести витрат, пов'язаних з цією діяльністю. Волонтерська діяльність є основою побудови та розвитку спроможних громад.

М

Методи у волонтерській діяльності – постійне накопичення знань і досвіду, пізнання навколишньої дійсності збагачують способи, методи проникнення людини у різні сфери суспільного життя. Існують різні класифікації методів залежно від ознак, що покладені в їх основу: ступінь загальності, поширеність, зміст і характер діяльності та ін. За першою виділяють всезагальні (філософські), загальнонаукові та спеціальні. Всезагальний (філософський) – єдність методологічної і світоглядної позиції суб'єкта у різних видах діяльності. Інакше кажучи, він вбирає у себе багатство загальнонаукових і конкретних методів подібно до того, як загальне вбирає у себе присутні елементи особливого й одиничного. Ці методи вивчають у відповідних фундаментальних та

прикладних науках. Коротко розглянемо їх суть. Загальнонаукові методи застосовуються у різних галузях знань та соціальної практики. На відміну від перших, вони визначають не всезагальний шлях, спосіб пізнання природи, а лише деякі аспекти. До них відносять: аналіз літературних джерел; теоретичний аналіз і синтез соціально-педагогічних досліджень; спостереження у природних умовах у процесі тестування, спільних заходів тощо; вивчення та узагальнення досвіду; експеримент; метод експертних оцінок.

Метод розв'язання проблем ґрунтується на базовому постулаті психодинамічної концепції, згідно з яким людське життя є «проблемновирішальним процесом». Завдання соціального працівника полягає в тому, щоб допомогти клієнту. Основу психосоціального методу складає з'ясування причин девіантної чи дезадаптивної поведінки суб'єкта, створення "історії хвороби клієнта".

Метод передбачає складну діагностику "особистості в ситуації", при зацікавленій участі самого клієнта. Психосоціальний метод інтенсивно застосовується у разі усвідомлення клієнтом своїх індивідуальних і соціальних проблем, наприклад, проблем, пов'язаних зі здоров'ям. Метод втручання становить сукупність дій для полегшення сприймання клієнтом актуальних проблем. Визначення стану проблеми і точного виконання завдань є головними складовими успішного розв'язання цієї проблеми. Метод поведінкового підходу зосереджується на особистісних ресурсах навколишнього середовища, які можуть бути мобілізовані, щоб стимулювати та зберігати мінливу поведінку. Модифікація поведінки здійснюється за двома напрямками: оперантна та респондентна зміна поведінки. Метод екологічного підходу пропонує покращання взаємодії людини і навколишнього середовища на основі позитивного взаємообміну. "Людина – навколишнє середовище" розглядаються як взаємодоповнюючі системи, де людина має таке оточення, яке вона формує відповідними способами. Метод психологічного підходу передбачає концентрацію уваги на процесі надання допомоги, проявляючи значно менший, ніж психоаналітики, інтерес до "дитячих" переживань клієнта. Воля і

здатність до змін — ось ті домінанти, що лежать в основі теорії і практики цього підходу.

Раціональний метод індивідуальної соціальної роботи запропонований Г. Вернером як альтернатива психоаналітичним моделям індивідуальної роботи. В його основі лежать положення когнітивної теорії, згідно з якими інтенсивність дій залежить від сили волі індивіда. Мета методу полягає у зміні свідомості клієнта, яку розуміють як сукупність проявів його емоцій, уяв і поведінки. Він застосовується, коли клієнт шукає допомоги в розв'язанні своєї проблемної ситуації. Метод терапії реальністю. Його основу складає положення про те, що людині необхідно бути коханою і відчувати свою цінність, а для цього необхідна відповідна поведінка. Мета методу полягає в тому, щоб допомогти людям зрозуміти й усвідомити відповідальність за свою поведінку. Одним із найпоширеніших методів групової соціальної роботи є метод інтерперсональної допомоги при роботі в малих групах, де використовується груповий контекст для досягнення як індивідуальних, так і групових цілей. Групова соціальна робота включає різні види діяльності: розвиток цілої групи і окремого члена групи; розвиток взаємної допомоги і підтримки членів групи; використання групового процесу для життєдіяльності групи; розвиток автономності в групі. Методи соціальної роботи в мікросоціальному середовищі спрямовані на професійну допомогу індивідам, групам, колективам, що проживають на одній території і мають спільні проблеми. Головними методами професійної соціальної роботи в мікросоціальному середовищі є соціальне планування, планування мікросоціального середовища, розвиток територіального самоуправління, соціальні акції в мікросоціальному середовищі, макропрактика. Ефективність використання того чи того методу соціальної роботи залежить від багатьох чинників, серед яких варто відзначити особисті та професійні якості соціального працівника, психофізіологічні особливості клієнта, рівень взаємовідносин між працівником і клієнтом, складність розв'язуваної проблеми тощо.

Організаційно-розпорядчі методи спрямовані переважно на такі мотиви поведінки людей, як усвідомлена необхідність громадської і

трудової дисципліни, почуття обов'язку, відповідальності, вимог культури, правил співжиття. Це методи прямої дії, оскільки спираються насамперед на регламентуючі, нормативно-правові акти. Вони встановлюють також рамки підпорядкованості і взаємодії різних соціальних служб та органів управління, регулюють між ними відносини субординації і координування. Серед цих методів можна виділити дві підгрупи, що мають певні відмінності. Організаційні методи стосуються прав, повноважень, обов'язків, відповідальності різних ланок в органах управління соціальними службами, надають їм функціональні визначеності, забезпечують у такий спосіб "випереджальний" вплив на розв'язання завдань соціальних служб, що регулюються відповідними положеннями й інструкціями. Розпорядчі методи дають можливість здійснювати поточні уточнення завдань, перерозподіл сил, своєчасно усувати виявлені недоробки. Тобто вони, як органічно пов'язані з організаційними методами, надають системі управління соціальною роботою оперативності, динамічності, гнучкості. Організаційно-розпорядчі методи відіграють важливу стабілізаційну роль у соціальних відносинах. Залежно від місця в системі управління, характеру і ступеня впливу основними серед них є регламентування, нормування, інструктування.

До найбільш типових форм роботи з різними групами волонтерів належить: лекція як базовий метод при навчанні волонтерів у Всеукраїнській школі волонтерів; бесіда на заняттях для волонтерів для більш плідної взаємодії з групою, для закріплення матеріалу та вивчення нового, для визначення настрою групи; ділова гра на заняттях з різних напрямів соціальної роботи для ефективного засвоєння матеріалу та набуття практичних навичок "мозковий штурм" на заняттях волонтерів для стимулювання вивчення тієї чи тієї теми та ефективнішого навчання; дискусія з волонтером або з групою волонтерів з найбільш актуальних гострих питань, тем; колоквіум як форма обговорення проблеми за участю більшості членів групи; семінар-практикум для волонтерів та працівників соціальних служб з метою подальшого засвоєння теоретичних знань, тренінг для волонтерів з метою більш ефективного вивчення теми навчання;

конференції для працівників та волонтерів ССМ, з метою обміну досвідом та напрацювання методик викладання та навчання волонтерів; "круглий стіл" для волонтерів з залученням державних та громадських структур з метою обговорення взаємодії з питань функціонування школи волонтерів, розвитку волонтерського руху; збори волонтерів центрів ССМ для обміну досвідом та напрацювання нових форм роботи з різними категоріями молоді.

Жуляєв В. В. Міжнародна волонтерська праця молоді країн ЄС як особлива форма зайнятості / В. В. Жуляєв, О. В. Бондарук // Ринок праці та зайнятість населення. 2016. № 2. С. 22–25.

Метод роботи на вулицях – відкритий метод соціальної роботи, зорієнтований на проблеми вулиці і розв’язує їх превентивними заходами: • попередження виникнення груп молоді, особливо вуличних, через установлення випадкових контактів з ними у періоди зборів і проведення дозвілля; • визначення потреб і проблем вуличних груп молоді та надання їм відповідної допомоги – індивідуальної та групової; запобігання чисельному збільшенню груп, сприяння їхньому зникненню і спрямування їхньої активності у менш агресивний напрям; відбір безпритульних підлітків, спроба залучити їх у молодіжні групи, які перебувають під педагогічною опікою соціальних працівників; пошук приміщень для вуличних груп молоді та організація і проведення екскурсій для прискорення процесу їхньої соціалізації або ресоціалізації; установлення контактів із наркоманами, переадресація їх у відповідні заклади і до відповідних фахівців; • залучення підлітків до підтримки однолітків, формування загонів добровільних помічників соціальних педагогів і соціальних працівників.

Івженко, І. Б. Зарубіжний досвід залучення волонтерських рухів до взаємодопомоги на місцевому рівні [Електрон. ресурс] / І. Б. Івженко // Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2016. № 1. С. 174–178.

Метод роботи зі спільнотою є засобом координації традиційних методів і соціально-політичним засобом задоволення

інтересів, потреб, очікувань громадян. Ці методи з'ясовують сутність і типи проблеми, аналізують причини, розробляють плани, стратегії, залучають необхідні ресурси, виявляють лідерів, регулюють стосунки між членами громади для полегшення зусиль.

Єрмоленко А. Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації // Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. 2021. Вип. 45. С. 205–213.

Меценатська діяльність – це підготовка чи підтримка благодійних заходів, пов'язаних із створенням, відтворенням чи використанням у встановленому законодавством порядку творів та інших об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема благодійних гастрольних заходів, за умови забезпечення вільного доступу до них, а також меценатська діяльність у сфері фізичної культури і спорту, що здійснюється відповідно до законодавства України. Положення частини першої статті Закону не застосовуються до заходів, пов'язаних з рекламою (крім соціальної реклами), виборчою агітацією, а також з відтворенням чи використанням комерційних (фірмових) найменувань, торговельних марок (знаків для товарів і послуг) і промислових зразків, які охороняються у встановленому законом порядку.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Меценатська діяльність – благодійна діяльність у сферах освіти, фізичної культури і спорту, культури та мистецтва, охорони культурної спадщини, науки і наукових досліджень, яка здійснюється у порядку, визначеному цим Законом та іншими законами України.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Міжнародні волонтерські організації Сьогодні у світі функціонує низка міжнародних волонтерських об'єднань. 1) UNV

(United Nations Volunteers). Організація безпосередньо підкоряється ООН, займається підтримкою сталого глобального розвитку на планеті шляхом просування ідей волонтерства та мобілізації добровольців для виконання конкретних практичних завдань. Близько 4000 волонтерів ООН працюють з біженцями, ВІЛ-інфікованими, дітьми, інвалідами; в області дитячої та дорослої освіти, охорони здоров'я, міського розвитку, виборчого права і захисту прав виборців, гендерної рівності і т. п. практично у всіх країнах-учасниках ООН.

2) SCI (Service Civil International). Міжнародна волонтерська організація, заснована в 1920 р, має 33 відділення по всьому світу. До її завдань входить просування ідей миру, міжнародного взаєморозуміння і солідарності, соціальної справедливості та захисту довкілля. Основна діяльність SCI зосереджена на організації міжнародних волонтерських проєктів, семінарів, коротких, середніх і довгострокових волонтерських програм, освітніх тренінгів та міжнародних обмінів.

3) YAP (Youth Action for Peace). Молодіжна міжнародна організація почала діяльність у 1923 р, пропагуючи ідеї миру і співробітництва між країнами і активно виступаючи проти військових конфліктів. YAP має відділення у 15 країнах і об'єднує політично активну молодь у добровільному русі. YAP займається організацією волонтерських антивоєнних проєктів, пацифістських семінарів і тренінгів, розробкою методів ненасильницького врегулювання військових конфліктів, роботою з біженцями, соціально незахищеними групами, лобіюванням антивоєнних і миротворчих ідей серед політичних партій і організацій.

4) ICYE (International Cultural Youth Exchange). Федерація ICYE розпочала свою діяльність 1949 р. ICYE налічує понад 30 відділень в країнах Африки, Азії, Європи і Латинської Америки. Місія ICYE в просуванні молодіжної волонтерської активності за міжнародне взаєморозуміння і мир. Глобальна освіта і міжкультурна виховання – два основні принципи програм ICYE по роботі з дітьми, людьми похилого віку та інвалідами; організації дитячих центрів, екологічних проєктів.

5) Alliance (Alliance of European Voluntary Service Organizations). Альянс європейських волонтерських організацій, заснований у 1982 р., – це координаційний центр європейських

національних волонтерських організацій, що спеціалізується на координації короткострокових і довгострокових волонтерських робочих таборів, які популяризують ідеї міжнародної співпраці, миру і взаєморозуміння. 6) CCIVS (Coordinating Committee for International Voluntary Service). Координаційний комітет міжнародних волонтерських організацій був створений в 1948 р. під егідою ЮНЕСКО. Координує діяльність понад 250 національних волонтерських організацій у 100 країнах світу. 7) AVSO (Association of Voluntary Service Organisation). Координує діяльність європейських волонтерських організацій та пропагує інтереси волонтерства на рівні урядів, соціальних інститутів і громадських організацій.

Івженко, І. Б. Зарубіжний досвід залучення волонтерських рухів до взаємодопомоги на місцевому рівні [Електрон. ресурс] / І. Б. Івженко // Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2016. № 1. С. 174–178.

Міжнародна волонтерська організація SCI (Service Civil International) у формі волонтерських антивоєнних проєктів, пацифістських семінарів і тренінгів просуває ідеї світу, міжнародного взаєморозуміння та солідарності, соціальної справедливості й захисту довкілля; Міжнародні волонтерські об'єднання UNV (United Nations Volunteers) – організація, що безпосередньо підпорядковується ООН, займається підтримкою стійкого глобального розвитку на планеті шляхом просування ідей добровільності й мобілізації добровольців для розв'язання практичних завдань з надання допомоги біженцям, ВПЛ-інфікованим, дітям-інвалідам; в галузі дитячої й дорослої освіти, охорони здоров'я, міського розвитку, виборчого права й захисту прав виборців, гендерної рівності й прав жінок тощо, практично у всіх країнах-учасниках ООН.

Івженко, І. Б. Зарубіжний досвід залучення волонтерських рухів до взаємодопомоги на місцевому рівні [Електрон. ресурс] / І. Б. Івженко // Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2016. № 1. С. 174–178.

Молодіжна міжнародна організація YAP (Youth Action for Peace) просуває ідеї миру й співробітництва між країнами й активно виступає проти військових конфліктів, займається організацією волонтерських антивоєнних проєктів, пацифістських семінарів і тренінгів, розробкою методів ненасильницького врегулювання військових конфліктів, роботою з біженцями, соціально незахищеними групами, лобіюванням антивоєнних і миротворчих ідей серед політичних партій й організацій.

Івженко, І. Б. Зарубіжний досвід залучення волонтерських рухів до взаємодопомоги на місцевому рівні [Електрон. ресурс] / І. Б. Івженко // Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2016. № 1. С. 174–178.

Мотивація – сукупність факторів, що підтримують і спрямовують, тобто визначають певну поведінку; сукупність мотивів, спонукання, які викликають активність організму та визначають її спрямованість; процес психічної регуляції конкретної діяльності; процес дії мотиву та механізм, який визначає виникнення, спрямування та способи здійснення конкретних форм діяльності; сукупну систему процесів, які спонукають і відповідають за діяльність.

Через вплив мотивацій одна людина витрачає велику кількість часу і сил на самоствердження, а інша – на самозбереження. Отже, мотивації можна об'єднати у дві групи: індивідуальні та групові. Якщо розглядати групові мотиви, то в ієрархії можна простежити причини об'єднання людей у групи. Так, мотиви найнижчого рівня піраміди є найпростішими для залучення людей до групи, але найслабшими для тривалої затримки у ній. Потрапляючи до певної групи і бажаючи залишитися у ній, людина починає розділяти мотиви, характерні для неї. Тому дуже важливо при появі волонтера в організації закріпити, актуалізувати мотиви, які вплинули на його бажання здійснювати волонтерську діяльність. У такому разі людина буде прагнути стати членом групи. Треба пам'ятати, що людина прийшла до організації з індивідуальними мотивами, врахувати їх,

поступово розкриваючи цінності волонтерської групи, її місії.

Для мотивації волонтерів до подальшої роботи застосовують усі види соціального мотивування, а саме: - інформування громади про заслуги волонтера. До закладу освіти або на підприємство надсилається лист подяки на ім'я волонтера. Про результати його роботи й досягнення розповідається в щоквартальному інформаційному бюлетені організації, на вебсайті та дошці пошани тощо; - створення можливості спілкування з новими значущими людьми, експертами з різних питань соціальної та соціально-педагогічної роботи, надання доступу до нових соціальних груп. В організації проводяться неформальні зустрічі зі спеціалістами, майстер-класи, вечори відпочинку тощо; - допомога в організації дозвілля. Волонтери мають можливість не лише взяти участь у пропонованих заходах, але й ініціювати їх, заручившись підтримкою організації; - залучення до нових видів діяльності, важливих проєктів та програм, акцій, конференцій; - створення умов для самореалізації та кар'єрного зростання. Усі без винятку волонтери мають можливість спробувати свої сили у нових видах діяльності, реалізувати свої вміння та таланти; - навчання. Волонтери проходять курс навчання, набуваючи знань, умінь та навичок, необхідних для подальшої роботи; - залучення до участі у керівництві важливим новим проєктом. У процесі роботи волонтери набувають навичок управління групами людей та організації їхньої діяльності

Доній Н. Є. Волонтерство як прояв світоглядної ініціативи / Н. Є. Доній, А. В. Кузьменко // Людина. Культура. Освіта : матеріали II всеукраїнських філософських читань пам'яті доктора філософських наук, професора Володимира Ісаковича Шевченка 17 лютого 2012 року. Чернігів : ЧДІЕУ, 2012. С. 138–146.

Н

Навчання волонтерів – істотну роль у посиленні статусу добровольців при центрах соціальних служб для молоді та у формуванні позитивного ставлення громадськості до їхньої діяльності відіграє впровадження системи навчання волонтерів. Виходячи із специфіки діяльності та завдань соціальних служб для молоді, використовуються досить різноманітні форми навчання добровольців. Це зокрема: школа волонтерів (протягом року); тематичні волонтерські курси; табір підготовки добровільних помічників (протягом місяця); курси підвищення професійної майстерності (протягом 10 днів) тощо. Школа волонтерів дає можливість підліткам та молоді розв'язати цілу низку проблем: тимчасової зайнятості, вільного часу, оздоровлення та особистісних проблем. Навчання в школі волонтерів дозволяє молоді розвинути особистісні, професійні й творчі здібності, більш обмірковано обрати професійну сферу, отримати консультації фахівців з профілактики негативних явищ, навчитися працювати з людьми з функціональними обмеженнями, вміння працювати та організовувати масові заходи.

Писаренко Л. М., Плукчи Л. В., Федорова І. В. Волонтерство: виклики сьогодення (за матеріалами друкованих ЗМІ) // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32(71). № 1. Ч. 3. С. 156–160.

Напрями волонтерської діяльності –

- надання волонтерської допомоги з метою підтримки малозабезпечених, безробітних, багатодітних, бездомних, безпритульних, осіб, які потребують соціальної реабілітації, осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- здійснення догляду за хворими, особами з інвалідністю, самотніми, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки та допомоги;

- надання волонтерської допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії рф у Донецькій та Луганській областях, здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією рф проти України та/або іншої країни проти України, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам кримінальних правопорушень, біженцям, внутрішньо переміщеним особам;

- надання волонтерської допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів;

- проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, збереженням культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання;

- сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією спортивних, культурних, молодіжних та інших видовищних і громадських заходів;

- надання волонтерської допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру;

- надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, дії правового режиму надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії рф у Донецькій та Луганській областях, здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією рф проти України та/або іншої країни проти України;

- надання волонтерської допомоги для подолання наслідків бойових дій, терористичного акту, збройного конфлікту, тимчасової окупації;
- утвердження української національної та громадянської ідентичності;
- надання волонтерської допомоги для подолання наслідків збройної агресії рф проти України та/або іншої країни проти України, а також для післявоєнного відновлення і розвитку України;
- надання волонтерської допомоги особам сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах через шкоду, завдану бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією, збройною агресією російської федерації проти України та/або іншої країни проти України;
- сприяння уповноваженому органу з питань пробації у здійсненні нагляду за засудженими та проведенні з ними соціально-виховної роботи;
- сприяння центральним і місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам та організаціям, об'єднанням громадян, а також фізичним особам, які здійснюють соціальний патронаж, у проведенні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, а також звільнені від подальшого відбування зазначених видів покарань на підставах, передбачених законом;
- надання волонтерської допомоги особам, які постраждали внаслідок інфекційних (небезпечно інфекційних, особливо небезпечних інфекційних) хвороб та епідемій;
- надання волонтерської допомоги, пов'язаної із захистом та рятуванням тварин;
- надання волонтерської допомоги за іншими напрямками, не забороненими законодавством.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Напрями роботи добровільних помічників – соціально-реабілітаційна робота, попередження та подолання негативних явищ у молодіжному середовищі: робота з молоддю, схильною до асоціальної поведінки; профілактика та подолання вживання алкогольних напоїв; профілактика та запобігання тютюнопалінню; профілактика та запобігання вживанню наркотичних речовин; профілактика хвороб, що передаються статевим шляхом та ВІЛ/СНІДу; підтримка дітей та підлітків, що постраждали від морального, фізичного, сексуального насильства; підтримка дітей та молоді, що перебувають у кризовому стані; соціальна робота з "дітьми вулиці".

У цьому напрямі волонтерами центрів проводяться різноманітні бесіди, диспути, лекції на різну тематику, організовуються вечори, концерти за здоровий спосіб життя, проводяться рольові та творчі ігри з молоддю та з дітьми вулиці. Розповсюджуються інформаційні листівки, буклети про негативний вплив на організм вживання алкоголю, тютюну, наркотичних речовин. Тут застосовуються як групові форми роботи, так і індивідуальні.

Соціальна опіка і захист найменше захищених категорій дітей та молоді: підтримка та сприяння розвитку творчих здібностей молодих інвалідів; соціальна допомога молодим сім'ям; соціальна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування; соціальна підтримка військовозобов'язаної молоді; соціальна робота з жіночою молоддю; соціальна допомога самотнім матерям, неповним сім'ям, багатодітним сім'ям; допомога у вирішенні соціальних проблем учнівської та студентської молоді. Організуються концерти, конкурси, змагання, ярмарки, створюються різноманітні клуби за інтересами, проводяться благодійні акції, вечори. Все це робиться для того, щоб такі категорії дітей та молоді відчували себе потрібними в цьому суспільстві.

Соціальний супровід молоді, допомога її інтеграції у суспільство: сприяння самовихованню, самовизначенню та самовдосконаленню дітей та молоді; формування та розвиток якостей творчої особистості; соціальна підтримка безробітної молоді, сприяння в працевлаштуванні; розвиток та підтримка обдарованих дітей та підлітків; організація

змістовного дозвілля дітей та молоді як шлях профілактики дитячої бездоглядності і правопорушень. Проводяться змагання, олімпіади, походи, екскурсії, конкурси творчих робіт, тематичні дні, вогнища, свята, ярмарки, також іде залучення молоді та підлітків до різноманітних гуртків та секцій

Писаренко Л. М., Плукчи Л. В., Федорова І. В. Волонтерство: виклики сьогодення (за матеріалами друкованих ЗМІ) // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32(71). № 1. Ч. 3. С. 156–160.

Національна асоціація волонтерських агентств (National Association of Volunteer Bureaux (NAVVB)) (Великобританія) – називають «біржею праці волонтерів», виступає як низка контактних бюро для людей, які хочуть працювати добровільно; головним завданням волонтерських агентств є консультації, навчання й направлення людей в організації, де потрібна їхня допомога.

Єрмоленко А. Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації // Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. 2021. Вип. 45. С. 205–213.

Неприбуткова діяльність – це діяльність підприємства, установи й організації, основною метою діяльності яких є не одержання прибутку, а провадження благодійної діяльності та меценатства й іншої діяльності, передбаченої законодавством.

Єрмоленко А. Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації // Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. 2021. Вип. 45. С. 205–213.

Нормування – вільний спосіб організаційного впливу. Його суть полягає у встановленні нормативів із верхньою і нижньою межею, які служать орієнтиром у діяльності соціального працівника. Це, зокрема, нормативи чисельності клієнтів, часу їхнього

обслуговування, витрат тощо. На практиці важливо правильно визначати місце, види, обсяги, форми застосування цього методу.

Єрмоленко А. Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації // Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. 2021. Вип. 45. С. 205–213.

О

Обов'язки волонтера – сумлінно та своєчасно виконувати обов'язки, пов'язані із провадженням волонтерської діяльності; у випадках, визначених законодавством, проходити медичний огляд та надавати довідку про стан здоров'я; у разі необхідності проходити подальшу підготовку (перепідготовку); не допускати дій і вчинків, які можуть негативно вплинути на репутацію волонтера, організації чи установи, на базі якої провадиться волонтерська діяльність; дотримуватися правового режиму інформації з обмеженим доступом; у разі укладення договору про провадження волонтерської діяльності та одностороннього розірвання договору з ініціативи волонтера відшкодовувати прямі збитки, завдані ним, якщо це передбачено договором; відшкодовувати майнову шкоду, заподіяну внаслідок здійснення ним волонтерської діяльності, відповідно до закону.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Отримувачі волонтерської допомоги – фізичні та юридичні особи, що є неприбутковими організаціями, які отримують таку допомогу. Отримувачі волонтерської допомоги мають право на: звернення за волонтерською допомогою; поважливе і гуманне ставлення з боку волонтерів та організацій і установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів; вибір волонтерів та організацій і установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів, форми надання волонтерської допомоги; отримання інформації про свої права,

обов'язки та умови надання волонтерської допомоги; дотримання правового режиму інформації з обмеженим доступом; захист своїх прав та законних інтересів відповідно до закону.

Отримувачі волонтерської допомоги зобов'язані: надавати волонтерам та організаціям і установам, що залучають до своєї діяльності волонтерів, повну та достовірну інформацію, пов'язану з наданням волонтерської допомоги; не створювати додаткових ризиків для життя та здоров'я волонтерів під час надання волонтерської допомоги; у разі укладення договору про надання волонтерської допомоги відшкодовувати прямі збитки, спричинені відмовою від отримання волонтерської допомоги, якщо це передбачено договором.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

II

Підстави для волонтерської діяльності та волонтерської допомоги – Законом передбачено, що здійснення волонтерської діяльності та надання волонтерської допомоги регулюються відповідними договорами, за яким одна сторона (волонтер) зобов'язується за завданням другої (волонтерської організації) особисто безоплатно надавати волонтерську допомогу її отримувачам протягом встановленого в договорі строку, а волонтерська організація зобов'язується надати волонтеру можливість здійснювати волонтерську діяльність та відшкодовувати волонтеру витрати, пов'язані з виконанням договору. Договір про провадження волонтерської діяльності укладається в письмовій формі. За договором про надання волонтерської допомоги одна сторона (організація) зобов'язана надавати на користь іншої сторони (отримувача) визначені в договорі види волонтерської допомоги шляхом залучення до виконання волонтерів протягом встановленого в договорі строку, а отримувач зобов'язаний прийняти волонтерську допомогу. У договорі про надання волонтерської допомоги можуть бути визначені умови відшкодування

одержувачеві витрат, пов'язаних з наданням волонтерської допомоги, якщо стороною (отримувачем) за цим договором є органи державної влади та органи місцевого самоврядування, організації, установи (заклади) незалежно від форм власності, в тому числі якщо волонтерська допомога надається визначеним у договорі фізичним особам. Договір про надання волонтерської допомоги також укладається в письмовій формі.

Єрмоленко А. Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації // Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. 2021. Вип. 45. С. 205–213.

Права волонтерів – належні умови здійснення волонтерської діяльності, зокрема, отримання достовірної, точної та повної інформації про порядок і умови провадження волонтерської діяльності, забезпечення спеціальними засобами захисту, спорядженням та обладнанням; зарахування часу здійснення волонтерської діяльності до навчально-виробничої практики в разі її проходження за напрямом, що відповідає отримуваній спеціальності, за згодою навчального закладу; відшкодування витрат, пов'язаних зі здійсненням волонтерської діяльності, передбачених статтею 11 цього Закону; інші права, обумовлені договором про провадження волонтерської діяльності та законодавством.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Процедура створення волонтерської організації – порядок державної реєстрації благодійних організацій та загальні засади їх діяльності в Україні визначені Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» № 5073-VI від 05.07.2012 (далі – Закон № 5073) та Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» № 755-IV від 15.05.2003 (далі – Закон № 755). Відповідно до статті 1 Закону № 5073, благодійна організація –

юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, визначених цим Законом, як основну мету її діяльності. Засновниками благодійних організацій можуть виступати дієздатні фізичні та юридичні особи, крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб публічного права.

Як встановлено в ч. 1 ст. 11 Закону № 5073, метою благодійних організацій не може бути одержання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших пов'язаних з ними осіб, а також серед їх працівників

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Професіоналізм – сукупність знань, навичок поведінки та дій, що свідчить про професійну підготовку, навченість, придатність людини до виконання професійних функцій. Професіоналізм – сформована в процесі навчання та практичної діяльності готовність до компетентного виконання функціональних обов'язків, що оплачуються; рівень майстерності у професійній діяльності, що відповідає рівню складності роботи. Розвиток професіоналізму зумовлений зростанням рівня складності виробничих завдань. Швидкість пристосування до нових умов і вимог виробництва є основою для досягнення і розвитку професіоналізму робітника широкого профілю.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Публічний збір благодійних пожертв – добровільний збір цільової допомоги у формі коштів або майна серед невизначеного кола осіб, зокрема з використанням засобів електронних комунікацій, у тому числі благодійного електронно-комунікаційного повідомлення, для досягнення цілей, визначених цим Законом.

Особи, які здійснюють публічний збір благодійних пожертв від імені благодійної організації, діють на підставі нотаріально посвідченої довіреності керівника благодійної організації. Довіреність має

визначати, зокрема, цілі, місце і строк збору коштів або іншого майна, порядок їх використання та порядок загального доступу до фінансових звітів благодійної організації.

Особи, які здійснюють публічний збір благодійних пожертв на користь благодійної організації від власного імені, діють на підставі контракту (договору) про благодійну діяльність з нею. Він має визначати цілі, місце і строк збору коштів або іншого майна, порядок їх використання, порядок загального доступу до фінансових звітів благодійної організації та відповідальність сторін у разі порушення контракту (договору) або порядку використання пожертв.

Особи, які здійснюють публічний збір благодійних пожертв від імені або на користь інших бенефіціарів (крім благодійних організацій), діють на підставі контракту (договору) про благодійну діяльність з таким бенефіціаром або одним із його законних представників. Контракт (договір) має визначати цілі, місце і строк збору коштів або іншого майна, порядок їх цільового використання, обліку та звітності, а також відповідальність особи, яка здійснює публічний збір благодійних пожертв, перед бенефіціаром і благодійниками у разі порушення контракту (договору) або порядку використання таких пожертв.

Особи, які перебувають на державній або іншій публічній службі та особи, які діють від імені осіб, які перебувають на державній або іншій публічній службі, не мають права здійснювати публічний збір благодійних пожертв, крім випадків, передбачених цим Законом.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Р

Реалізація державної політики у сфері волонтерської діяльності – здійснюється Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, іншими органами

державної влади та органами місцевого самоврядування в межах своїх повноважень.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Регламентування – досить жорсткий спосіб організаційного впливу, що полягає у розробці та введенні в дію організаційних положень, обов’язкових для виконання. Такими є типові положення, штатний розклад, посадові інструкції, накази та ін. Використовується цей метод органами управління соціальними службами.

Єрмоленко А. Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації // Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. 2021. Вип. 45. С. 205–213.

Риси волонтерства – турбота про людей. Адже співчуття, моральна підтримка, допомога, піклування сприяють формуванню важливої для людського суспільства атмосфери – взаємопідтримки. Для соціально-педагогічної роботи це важливий ресурс, який допомагає створювати безпечне середовище для існування та розвитку кожного члена суспільства.

Найважливішим рушійним механізмом виступає людський фактор, який вище схеми взаємовідносин «ти – мені, я – тобі». Для волонтерів характерними є формули: «я – тобі, ти – мені» та «я – усім»; – солідарність і гуманна корисливість. Люди добровільно жертвують своїм часом заради встановлення взаємодовіри та причетності, що робить їх зацікавленими в благополуччі інших; – духовна якість і громадянська чеснота. Адже його значення полягає не лише в тому, що ми робимо через любов та співчуття до інших, а й те, як це впливає на людину, яка надає добровільну допомогу, – «ми те, що ми робимо для інших»; – багате джерело людського досвіду.

Під людським досвідом розуміють досвід, який набуває людина в процесі взаємодії з іншими людьми, соціальними групами, державою. Милосердя, толерантність, солідарність, співробітництво, подолання

конфліктів, лобіювання, емоційні й соціальні зв'язки, захист від небезпечного впливу тощо. Можливість ділитися обговорювати, переймати більш ефективні форми, методи – це можливість напрацьовувати та вдосконалювати цей неформальний суспільний фонд вмінь та навичок встановлення й підтримки стосунків; – нові інтелектуальні ресурси. Волонтери – це не лише виконавці програм, але й джерело нових ідей, нового життєвого досвіду. Громадянськість, взаємодовіра, солідарність і відповідальність, підкріплені соціальними відносинами, які базуються на схожих світоглядних установах і спільності обов'язків, є взаємодоповнювальними цінностями; етичний стандарт, який зумовлює якість людських взаємостосунків; – забезпечення надійної платформи для відновлення зв'язків між людьми.

Відомо, що людей завжди розділяли багатство, культура, релігія, етнічне походження, вік, стать. Волонтерство ж може бути одним з найголовніших засобів примирення та відновлення розділеного суспільства, оскільки ця діяльність здійснюється без дискримінації за певними ознаками; – нове бачення соціальної діяльності. Воно полягає в новому ставленні до зайнятості в галузі соціального захисту.

Єрмоленко А. Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації // Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. 2021. Вип. 45. С. 205–213.

С

Спілкування (комунікація) – процес взаємодії і взаємин суб'єктів (особистостей, соціальних груп), у якому відбувається взаємообмін діяльністю, інформацією, емоціями, навичками, уміннями, цінностями, а також вольовий контакт.

Єрмоленко А. Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації // Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. 2021. Вип. 45. С. 205–213.

Соціальні норми – це правила поведінки, що мають загальний характер і підтримуються особистими переконаннями людей та засобами громадського або державного впливу з метою забезпечення порядку та стабільності в суспільстві. Соціальні норми утворюють єдину систему та забезпечують всебічний і глибокий вплив на всі сфери суспільного життя. Такі норми розраховані на те, щоб спрямовувати поведінку людей в майбутньому, тобто в наперед незафіксованих випадках. Оскільки соціальні норми діють у системі, то вони можуть поділятися за різноманітними факторами. Залежно від способу їх утворення й забезпечення соціальні норми класифікують як: юридичні (правові); моральні; корпоративні (громадських організацій, політичних партій, інших об'єднань громадян); звичаї чи традиції.

Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» Політологія. Соціологія. Прав. Вип. 2 (38). 2018. С. 73–78

Соціальна робота волонтерів у діяльності соціальних служб.

1. Волонтерство як безкоштовна допомога конкретного волонтера конкретній особі, що потребує реальної допомоги від іншої людини. Така форма волонтерства в діяльності соціальних служб передбачена у різноманітних програмах.

2. Технічна робота з організаційного забезпечення різноманітних заходів соціальних служб – розповсюдження друкованої продукції, технічне забезпечення заходів тощо. Це специфічний вид волонтерської роботи. З одного боку – в нього охоче включаються діти і підлітки, а з іншого – існує чималий ризик перетворити волонтерів на звичайних технічних виконавців, що може відштовхнути їх від добровільної діяльності.

3. Індивідуальна допомога тим, хто її потребує. Це класичний вид волонтерської роботи, досить поширений в роботі соціальних служб. Основне завдання діяльності волонтерів у цій сфері – створення широкої мережі соціального патронажу дітей та молоді, що мають труднощі

пересування. Практично майже вся індивідуальна робота волонтерів в центрах соціальних служб спрямована на роботу з дітьми-інвалідами. Наприклад, у рамках програми «Паросток» (соціально-психологічна підтримка дітей-інвалідів) Чернівецький МЦСССДМ розробив спеціальну програму діяльності молодих волонтерів, яка передбачає створення групи молодих волонтерів; організацію соціального патронажу за дітьми, котрі не здатні самотійно пересуватися; організацію забезпечення дітей художньою літературою спільно з обласною юнацькою бібліотекою.

4. Робота з фахівцями з надання кваліфікованої допомоги людям, котрі потрапили в складну ситуацію. Найбільш поширений вид роботи, яку виконують фахівці у цьому напрямі – робота на «Телефоні довіри». Наприклад, у Вінниці на «Телефоні довіри» для молоді працюють 15 волонтерів. Мета такої програми – цілодобова психологічна та інформаційна підтримка молоді, що перебуває у кризовому стані.

5. Волонтерська робота у плані організації діяльності гуртків і клубів за інтересами. Саме тут стає можливим застосування наявного у волонтерів особистого досвіду. Наприклад, дитячий клуб «Рукодільниця» у м. Вінниця надає професійну орієнтацію та підтримку молоді жіночої статі, яка опинилася у кризовому стані. Тут всі керівники - волонтери, хоч і мають відповідну професійну підготовку у певній галузі.

6. Залучення дітей і молоді до роботи у самокерованих групах. Чимало молоді, задіяної в клубах за інтересами і клубах взаємодопомоги, тобто самокерованих групах, також належать до волонтерів. Насправді, їх діяльність не є чистим волонтерством, бо передусім члени цих груп допомагають, в першу чергу, собі і водночас вирішують проблеми як свої, так і людей з найближчого оточення.

Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» Політологія. Соціологія. Право Вип. 2 (38). 2018. С. 73–78

Соціальні гарантії – це законодавчо закріплені права на такий рівень життя, який враховує забезпечення людей їжею, житлом,

медичним обслуговуванням, необхідними для підтримання здоров'я, власного добробуту та добробуту сім'ї; право на соціальне забезпечення в разі втрати засобів до існування з незалежних від людини обставин.

До складових системи соціальних гарантій можна віднести структурні підсистеми:

- гарантії в процесі виробництва (забезпеченість роботою, право на підприємництво, охорона праці тощо);
- гарантії в процесі розподілу (мінімальна заробітна плата, пенсія, стипендія, ліквідація монополізму в ціноутворенні, ті чи інші пільги та привілеї, пов'язані зх. характером і змістом праці);
- гарантії споживання (доступ до мінімальних соціальних благ; допомоги, дотації, право на отримання благодійної допомоги, реабілітаційної підтримки).

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Соціально спрямована діяльність – цілеспрямовані дії, що базуються на врахуванні потреб, інтересів і дій інших людей, а також існуючих в суспільстві соціальних норм. В контексті проаналізованих в даній роботі понять «соціальна функція» та «соціальна держава», можна визначити, що така діяльність спрямована на добробут та процвітання спільнот і суспільства загалом та на соціальну допомогу певним верствам населення.

Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» Політологія. Соціологія. Право Вип. 2 (38). 2018. С. 73–78

Соціальне служіння – діяльність, спрямована на розв'язання соціальних проблем і досягнення соціальної справедливості, що охоплює весь спектр соціальної активності. Соціальне служіння передбачає надання волонтерської допомоги, благодійництво й організовані форми надання соціальних послуг окремим нужденним

та групах задля їх цілісного розвитку. УГКЦ здійснює соціальне служіння в таких напрямках: робота з дітьми й молоддю, у сфері охорони здоров'я та здорового способу життя, робота в громаді, робота з мігрантами, допомога сім'ям, допомога особам із функціональними обмеженнями, допомога самотнім людям поважного віку, ув'язненим і людям без постійного місця проживання, допомога тим, хто постраждав унаслідок стихійних явищ чи катастроф.

Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» Політологія. Соціологія. Право Вип. 2 (38). 2018. С. 73–78

Сфери благодійної діяльності – освіта; охорона здоров'я; екологія, охорона довкілля та захист тварин; запобігання природним і техногенним катастрофам та ліквідація їх наслідків, допомога постраждалим внаслідок катастроф, збройних конфліктів і нещасних випадків, а також біженцям та особам, які перебувають у складних життєвих обставинах; опіка і піклування, законне представництво та правова допомога; соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальні послуги і подолання бідності; культура та мистецтво, охорона культурної спадщини; наука і наукові дослідження; спорт і фізична культура; права людини і громадянина та основоположні свободи; розвиток територіальних громад; розвиток міжнародної співпраці України; стимулювання економічного росту і розвитку економіки України та її окремих регіонів та підвищення конкурентоспроможності України; сприяння здійсненню державних, регіональних, місцевих та міжнародних програм, спрямованих на поліпшення соціально-економічного становища в Україні; сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни, захисту населення у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного стану. Благодійні організації не мають права надавати благодійну допомогу політичним партіям або від імені політичних партій, а також брати участь у виборчій агітації.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Суб'єкти благодійної діяльності – благодійні організації, які утворені та діють відповідно до цього Закону, а також інші благодійники та бенефіціари. Обмеження щодо політичних партій, кандидатів на виборні посади на державній або іншій публічній службі як суб'єктів благодійної діяльності визначаються законами України. Суб'єкти благодійної діяльності мають право здійснювати благодійні програми, спільну благодійну діяльність та інші види благодійної діяльності спільно з нерезидентами з урахуванням особливостей, визначених законами або міжнародними договорами України.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Т

Типові форми роботи з різними групами волонтерів належать: – лекція, як базовий метод при навчанні волонтерів у Всеукраїнській школі волонтерів; бесіда на заняттях для волонтерів для більш плідної взаємодії з групою, для закріплення матеріалу та вивчення нового, для визначення настрою групи тощо; гра ділова на заняттях з різних напрямів соціальної роботи для ефективного засвоєння матеріалу та набуття практичних навичок; дискусія з волонтером або з групою волонтерів з найбільш актуальних гострих питань, тем; - колоквіум як форма обговорення проблеми за участю більшості членів групи; семінар практикум для волонтерів та працівників соціальних служб з метою подальшого засвоєння теоретичних знань; тренінг для волонтерів з метою більш ефективного вивчення тем навчання; конференції для працівників та

волонтерів ССМ з метою обміну досвідом та напрацювання методик викладання та навчання волонтерів; круглий стіл для волонтерів з залученням державних та громадських структур з метою обговорення взаємодії з питань функціонування школи волонтерів, розвитку волонтерського руху; збори волонтерів різних центрів ССМ для обміну досвідом та напрацювання нових форм роботи з різними категоріями молоді.

Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» Політологія. Соціологія. Право Вип. 2 (38). 2018. С. 73–78

Третій сектор – публічний простір, який є не орієнтованою на отримання прибутку економічною діяльністю чи діяльністю держави, а високоформалізованою соціальною діяльністю, я не держава, я не ринок, тому я щось третє. Третій сектор — це назва, яка використовується для позначення всіх неурядових організацій. Цей термін, перенесений з англійської мови, стосується поділу соціально-економічної діяльності сучасних демократичних країн на три сектори. Згідно з цією типологією, першим сектором є державне управління, яке іноді також називають державним сектором. Другим сектором є підприємницька сфера, тобто всі установи та організації, діяльність яких спрямована на отримання прибутку, яку також називають приватним сектором. Третій сектор - це всі приватні організації, що працюють соціально, а не для отримання прибутку, тобто неурядові організації (некомерційні організації).

Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» Політологія. Соціологія. Право Вип. 2 (38). 2018. С. 73–78.

Українська національна ідентичність – стійке усвідомлення особою належності до української нації як самобутньої спільноти, об'єднаної назвою, символами, географічним та етносоціальним походженням, історичною пам'яттю, комплексом духовно-культурних цінностей, зокрема українською мовою і народними традиціями;

Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» від 13.12.2022 № 2834-IX // Голос України від 31.12.2022 № 267

Українська Асоціація соціальних педагогів та спеціалістів із соціальної роботи (УАСПССР) – самодіяльна, благодійна громадська організація, діяльність якої здійснюється на засадах розвитку соціальних ініціатив, самоврядування, гласності, добровільності членства та участі в її справах. Основними завданнями діяльності Асоціації є консолідація зусиль у становленні та розвитку соціальної педагогіки й соціальної роботи в Україні; підтримка зацікавлених організацій та фізичних осіб у поліпшенні соціальних та економічних умов життя, у розвитку творчого потенціалу людей, формування особистості, яка може діяти самостійно, ініціативно, відповідально; організація діяльності соціальних педагогів і спеціалістів з надання допомоги громадянам і групам, котрі мають труднощі соціалізації, адаптації та соціальної реабілітації; сприяння підвищенню професійного рівня та становленню соціального статусу соціальних педагогів і соціальних працівників, захисту їхніх професійних інтересів, створення сприятливих умов роботи, здійснення контролю за виконанням етичних норм. Із 1994 р. є повноправним членом Міжнародної Федерації соціальних працівників (IFSW).

Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» Політологія. Соціологія. Право Вип. 2 (38). 2018. С. 73–78

Ф

Фінансові пільги – важливим елементом волонтерської діяльності є також відшкодування витрат, які пов'язані з її проведенням. У ст. 11 Закону України «Про волонтерську діяльність» законодавець сказано: Волонтерам для провадження волонтерської діяльності можуть бути відшкодовані витрати на відрядження на території України та за кордон у межах норм відшкодування витрат на відрядження, встановлених для державних службовців і працівників підприємств, установ та організацій, що повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів.

Волонтеру можуть бути відшкодовані підтверджені документами: витрати на проїзд (включаючи перевезення багажу) до місця здійснення волонтерської діяльності; витрати на отримання візи; витрати на харчування, коли волонтерська діяльність триває більше 4 годин на добу; витрати на проживання у разі відрядження волонтера до іншого населеного пункту для провадження волонтерської діяльності, що триватиме більше 8 годин; витрати на поштові та телефонні послуги, якщо волонтер здійснює волонтерську діяльність поза межами місцезнаходження волонтерської організації; витрати на проведення медичного огляду, вакцинації та інших лікувально-профілактичних заходів, безпосередньо пов'язаних з наданням волонтерської допомоги.

Відшкодування витрат, визначених частиною першою цієї статті, може здійснюватися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів – у разі укладення з ними договору про надання волонтерської допомоги, міжнародних програм, або установи, організації, з якою волонтер уклав договір про провадження волонтерської діяльності, а також за рахунок інших джерел фінансування, не заборонених законодавством. Відшкодування витрат, визначених частиною першою цієї статті, не є доходом волонтера та не є базою 35 для оподаткування податком на доходи фізичної особи та єдиним соціальним внеском. Не оподатковується також виплачена благодійна допомога на користь окремих категорій громадян як безпосередньо їм або через Міністерство оборони України, Головне управління Національної

гвардії України, Службу безпеки України. Важливим кроком до створення сприятливих умов в роботі волонтерських організацій стало прийняття Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 р. (№ 1706-VII)¹⁷. Згідно із ст. 15 цього Закону благодійна, гуманітарна та технічна (у т.ч. міжнародна), допомога внутрішньо переміщеним особам звільняється від податків, зборів та інших загальнообов'язкових платежів (у т.ч. від податку на додану вартість, акцизних зборів).

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Фінансування та витрати на забезпечення волонтерської діяльності – залучення коштів та іншого майна для забезпечення волонтерської діяльності здійснюється відповідно до законодавства. Організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, самостійно визначають напрями використання залучених на забезпечення волонтерської діяльності коштів та іншого майна, крім випадків цільового надання коштів та іншого майна фізичними чи юридичними особами для здійснення конкретного виду волонтерської допомоги.

Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

Форми волонтерської роботи за рубежем – обслуговування (традиційна форма допомоги однієї людини іншій, яка передбачає особисту підтримку – допомога під час покупок, дружні відвідування, обмін досвідом тощо); боротьба за зміни й захист громадянських прав (спрямовані на зміну функціонування установ, захист, розширення прав громадян); суспільно корисна робота волонтерів, пов'язана із функціонуванням державних установ (поширення інформації, оцінювання державних програм та їх виконання); керівна діяльність волонтерів, котрі є членами рад директорів та інших органів громадських організацій, що відповідають за вироблення їхньої програмної лінії; самодопомога (поліпшення стану кварталу або

мікрорайону й участь у групах самодопомоги); збір фінансових засобів та пожертвувань.

Черниш, Н. Вплив довіри та довірчих відносин на становлення новітнього соціального інституту волонтерства у сучасній Україні. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2016. № 2. С. 26–38.

Ц

Центри волонтерського руху в Україні: 1. Координаційна рада з питань розвитку та підтримки волонтерського руху при Міністерстві праці і соціальної політики. 2. Всеукраїнський громадський центр “Волонтер”. 3. Ресурсний центр розвитку громадських організацій “Гурт”. 4. Український державний центр соціальних служб для молоді. 5. Волонтерський центр “Пенсіонер”, ради організації ветеранів війни. 6. Коаліція громадських організацій та ініціатив за вільну від тютюнового диму Україну.

Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» Політологія. Соціологія. Право Вип. 2 (38). 2018. С. 73–78

Цілі благодійної діяльності – є надання допомоги для сприяння законним інтересам бенефіціарів у сферах благодійної діяльності, визначених цим Законом, а також розвиток і підтримка цих сфер у суспільних інтересах.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

Ч

Члени (учасники) громадського об'єднання – членами (учасниками) громадської організації, крім молодіжної та дитячої, можуть бути особи, визначені частиною першою статті 7 цього Закону, які досягли 14 років. Вік членів молодіжної, дитячої організації визначається її статутом у межах, встановлених законом. Членами (учасниками) громадської спілки, крім молодіжної та дитячої, можуть бути юридичні особи приватного права, у тому числі громадські об'єднання зі статусом юридичної особи, фізичні особи, які досягли 18 років та не визнані судом недієздатними. Вік членів молодіжної, дитячої спілки визначається її статутом у межах, встановлених законом.

Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI (у ред. від 12.06.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17/sp:max50:nav7:font2>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Рекомендована література

а) основна

1. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. Київ, 2021. 164 с. URL: https://caritas.ua/wp-content/uploads/2022/02/5_ukr_digital_whole.Pdf
2. Верховна Рада Про внесення змін до деяких законів України щодо волонтерської діяльності : Закон від 05.03.2015 р. № 246-VIII. *Голос України*. 2015. 57. С. 10.
3. Волонтерська діяльність у змісті соціальної функції держави : монографія / Вікторія Валеріївна Вашкович, Василь Васильович Манзюк, Вадим Михайлович Рошканюк ; ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". Ужгород : Гельветика, 2019. 199 с.
4. Волонтерство в соціальній роботі / упоряд. : О. Главник, Н. Романова, Т. Дружченко. Київ : Главник, 2006. 126 с.
5. Волонтерство: poradnik dla organizatora wolonterskiego ruchu / Зукладач: Лях Т.Л. ; авт. кол.: О.В. Безпалько, Н.В. Заверіко, І.Д. Зверєва, Н.В. Зимовець та ін. Київ : ВГЦ «Волонтер», 2001. 176 с.
6. Волонтерський менеджмент : помічник / упор. Ю. Мартинова. Київ : Центр волонтеріату «Добра воля», 2010. 110 с.
7. Вступ до соціальної роботи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. Київ : Академвидав, 2005. 304 с.
8. Гладков Е., Яровой В. Фандрайзинг и работа с волонтерами. Хмельницький, 2000. 68 с.
9. Іванова О. Соціальна політика в Україні: теоретичні аспекти : курс лекцій / О. Іванова. Київ : КМ Академія, 2003.
10. Капська А.Й. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах. Київ, 2001. 140 с.
11. Лях Т.Л. Методика організації волонтерських груп : навч. посіб. Київ : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 160 с.

12. Маккарлі С. Управління діяльністю волонтерів. Як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства / С. Маккарлі, Р. Лінч ; пер. з англ. О. Винничук. Київ : Ресурсний центр розвитку громадських організацій „Гурт”, 1998. 160 с.

13. Маккарлі С., Лінч Р. Управління діяльністю волонтерів : як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства / пер. з англ. Київ : Гурт, 1998. 160 с.

14. Менеджмент волонтерських груп від А до Я : навч.-метод. посібник / за ред. Т. Л. Лях ; авт.-кол.: З. П. Бондаренко, Т. В. Журавель, Т. Л. Лях та ін. Київ : Версо-04, 2012. 288 с.

15. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій : метод. розроб. / укл. Т. О. Рудякевич. Житомир : ЖДУ, 2004. 20 с.

16. Основні напрямки роботи, навички та уміння волонтера програми «Зменшення шкоди серед осіб, які вживають наркотики ін'єкційним шляхом. Київ : ДЦССМ, 2002. 74 с.

17. Підготовка волонтерів до роботи з дітьми обмежених функціональних можливостей : методичні рекомендації до проведення тренінгових занять / О. В. Безпалько, С. В. Едель. Київ : Вид-во Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2001. 32 с.

18. Соціальна педагогіка: теорія і технології : підруч. для студ. вищ. навч. закладів / [Т. Ф. Алексєєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін. ; за ред. І. Д. Зверєвої. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 316 с.

19. Соціальна робота в Україні: перші кроки / під редакцією В. Полтавця. Київ : Видавничий дім „КМ Academia”, 2000. 236 с.

20. Соціальна робота з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом : метод. посіб для проведення курсів підвищ. кваліфікації / Т. Семигіна, О. Банас, Н. Венедиктова та ін. Київ : Виддмім «Києво-Могилянська акад.», 2006. 620 с.

21. Соціальні служби родині: розвиток нових підходів в Україні / за ред. І. М. Григи, Т. В. Семигіної. Київ, 2003. 128 с.

б) додаткова

1. Закон України «Про волонтерську діяльність» – редакція від 31.08.2018 р.

2. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» від 13.12.2022 № 2834-IX. *Голос України* від 31.12.2022 № 267

3. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (у ред. від 16.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/sp:max50:nav7:font2>

4. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо волонтерської діяльності» від 05.03.2015 р. № 246-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-19>

5. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 р. № 3236-VI. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/317209___551310.

6. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI (у ред. від 12.06.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17/sp:max50:nav7:font2>

7. Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р. № 1621-IV (у ред. від 24.10.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>

8. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 р. № 1706-VII (у ред. від 03.08.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18/sp:max50:nav7:font2> 184 ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: соціально-правове дослідження

9. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

10. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> 45. Закон України «Про пробацію» від

05.02.2015 р. № 160-VIII (у ред. від 01.01.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19>

11. Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 р. № 2671-VIII (у ред. від 27.04.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>

12. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 р. № 2558-III (у ред. від 15.12.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>

13. Бондаренко, З. П. Опорний конспект лекцій до спецкурсу „Соціально-педагогічні основи волонтерської роботи” / Бондаренко З. П. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2010. 64 с.

14. Волонтери. Мобілізація добра : збірка / Сергій Жадан, Катерина Бабкіна, Лариса Денисенко, Ірена Карпа, Ірина Славінська ; уклад. і авт. передм. Ірена Карпа. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2015. 253 с.

15. Збірник законодавчих та нормативних актів з питань соціального та правового захисту / упор. З. П. Кияниця, М. О. Смирнова, Л. Г. Дюжаєва та ін. Київ, 2002. 171 с.

16. Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні : наук.-навч.- метод. посіб. для студ., магістрантів, аспірантів та спеціалістів у галузі соц.роботи, соц. педагогіки / за заг. ред.. С. Я. Харченка ; авт. кол. : С. Я. Харченко, О. П. Песоцька, В. О. Кратінова та ін. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2008. 320 с.

17. Клієнти спеціалізованої служби «Родина»: Бібліотека соціального працівника. Тернопіль, 2003. 20 с.

18. Комплексні програми центрів соціальних служб для молоді / за ред. С. В.Толстоухової. Київ : УДЦССМ, 2001. 204 с.

19. Методичний посібник з надання дружніх послуг для молоді / авт. кол. І. М. Пінчук, В. А. Сановська та ін. Київ : ДЦССМ, 2003. 159 с.

20. Методичні рекомендації до комплексної програми «Профілактика негативних явищ у дитячому та молодіжному

середовищі» / А. М. Павленко, І. М. Пінчук, Л. П. Шнеренко. Київ : УДЦССМ, 2001. 72 с.

21. Методичні рекомендації щодо соціальної підтримки людей, які живуть з ВІЛ (з досвіду роботи). Київ : ДЦССМ, 2005. 116 с.

22. Милян Ж. І., Смук О. Т. Особливості організації навчально-виховної роботи з внутрішньо переміщеними дітьми : методичні рекомендації. Ужгород : УжНУ, 2022. 42 с.

23. Нормативно-правове забезпечення діяльності центрів соціальних служб для молоді. Частина 1. Київ : ДЦССМ, 2003. 762 с.

24. Організація діяльності консультативних пунктів «Довіра» центрами соціальних служб для молоді : методичний посібник / за ред. Лазаренка П. Б., Пінчук І. М. Київ, 2003. 138 с.

25. Організація діяльності консультативних пунктів «Довіра» центрами соціальних служб для молоді : методичний посібник) / авт. кол. Ю. В. Калашников, Т. В. Колодуб, І. Ф. Їльїнська, Б. П. Лазаренко, І. М. Пінчук, В. А. Сановська. Київ : Державний центр соціальних служб для молоді, 2003. 144 с.

26. Основи волонтерської діяльності в міжнародному спорті : навч.-метод. посібник / за заг. ред. Є. Б. Євтуха та ін. Київ : НПУ ім. М. Дагоманова, Інститут соціології, психології та управління, 2012. Київ : Фенікс. 208 с.

27. Прийомна сім'я: методика створення та соціального супроводу / авт. кол. Г. М. Бевз, В. О. Кузьмінський та ін. Київ : Центр стратегічної підтримки, 2005. 92 с.

28. Соціальна робота в Україні: теорія та практика : посібник для підвищення кваліфікації психологів центрів соціальних служб для молоді / за ред. А. Я. Ходорчук. Київ : ДЦССМ, 2003. 264 с.

29. Технології створення та функціонування прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу / авт. кол. Г. М. Бевз, А. Й. Капська, Н. М. Комарова, І. В. Пєша. Київ, 2003. 187 с.

30. Тлумачний словник-мінімум із соціальної педагогіки та соціальної роботи / упор. Л. В. Лохвицька. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 232 с.

31. Уманська О. Волонтерство в Україні. URL: <https://uwcfoundation.com/ua/blagotvoritelnost-v-ukraine/volonterstvo-v-ukraini>
32. Форми та методи роботи ЦССМ з профілактики негативних явищ серед дітей та молоді: з досвіду роботи центрів соціальних служб для молоді Тернопільської області. Тернопіль, 2001. 30 с.
33. Через війну: погляд волонтера : фотокнига / Дмитро Муравський ; упоряд.: Оксана Гаврилюк, Ярослав Павловський ; ред. Валерій Милосердов. Київ : Люта справа, 2017. 278 с.
34. Шедеровський К. С., Назаренко Б. С., Панфілова О. М., Булах Л. В., Лазаренко Б. П. Організація психологічної допомоги та соціального супроводу ВІЛ-інфікованих дітей та їх сімей працівниками денного центру «Наша родина» – проблеми ВІЛ-інфекції, наркоманії та ПСШ в Україні. Київ, 2004. С. 33–37

в) періодичні видання

1. Антонова, О. Р. Особливості функціонування сімейного волонтерства в Україні [Електрон. ресурс]. *Держава та регіони. Серія Державне управління*. 2016. № 1. С. 31–35.
2. Бондаренко, З. П. До питання про менеджмент та супервізію волонтерської роботи. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2012. № 2. С. 43–53.
3. Бондаренко, З. П. Модель організації волонтерської роботи в умовах вищого навчального закладу. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2007. № 4. С. 50–59.
4. Болотова В. О., Ляшенко Н. О., Байдак Т. М. Волонтерська діяльність в Україні як вид соціальної активності. *Грані*. 2018. Т. 21. № 9. С. 47–57.
5. Волковницька, Т. М. Волонтерська діяльність як метод підготовки фахівців соціальної сфери. *Проблеми соціальної роботи : філософія, психологія, соціологія*. 2012. № 1 (1). С. 143–148.
6. Волонтери в соціальній роботі / упоряд.: О. Главник, Н. Романова, Т. Дружченко. Київ : Главник, 2006. – 128 с. (серія „Б-чка соціального працівника”).

7. Волонтерство як ресурс соціальної роботи у громаді : зб. статей. Київ : Християнський Дитячий Фонд, 2006. 96 с.
8. Горелов Д., Корнієвський О. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. Київ : НІСД, 2015. С. 16.
9. Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» Політологія. Соціологія. Право Вип. 2 (38). 2018. С. 73–78
10. Доній Н. Є. Волонтерство як прояв світоглядної ініціативи / Н. Є. Доній, А. В. Кузьменко. *Людина. Культура. Освіта* : матеріали II всеукраїнських філософських читань пам'яті доктора філософських наук, професора Володимира Ісаковича Шевченка 17 лютого 2012 року. Чернігів : ЧДІЕУ, 2012. С. 138–146.
11. Дослідження волонтерства : практ. посіб. / Соколовський В., Саксон-Гарольд С., Сміт Дж. Д., Лейх Р. ; упор. А. Дінгл ; пер. з англ. Л. Рудницької, Г. Грінкевич, В. Святненко. Київ : Ресурсний центр розвитку громадських організацій „Гурт”, 2001. 60 с. (Бібліотека РЦ “Гурт”).
12. Єрмоленко А. Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації. *Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка*. 2021. Вип. 45. С. 205–213.
13. Жуляєв, В. В. Міжнародна волонтерська праця молоді країн ЄС як особлива форма зайнятості / В. В. Жуляєв, О. В. Бондарук. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2016. № 2. С. 22–25.
14. Загальна декларація волонтерів (витяг), прийнята на XI Конгресі Міжнародної Асоціації Волонтерів. *Волонтерський рух „Пенсіонер” в Україні* : зб. / упор.: Є. І. Стеженська, Н. В. Вержиховська. Київ : ТИРАЖ, 2002. Вип. 2. С. 11–13.
15. Івженко, І. Б. Зарубіжний досвід залучення волонтерських рухів до взаємодопомоги на місцевому рівні [Електрон. ресурс].

Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2016. № 1. С. 174–178.

16. Івченко Н. М. Участь молоді у волонтерській діяльності як соціально-педагогічна проблема (інтерпретаційний аспект). *Соціальна робота в Україні: теорія і практика.* 2003. № 1. С. 23–28.

17. Коваленко С. В. Волонтерський рух як важлива складова державної молодіжної політики в Україні. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика.* 2005. № 2. С. 89–96.

18. Козинець, І. М. Волонтерство як елемент підготовки соціального працівника. *Міжнародна студентська науково-практична конференція 5 "Юність науки-2013" (м. Чернігів, 18–19 квітня 2013 р.)* : збірник матеріалів. Чернігів : ЧДІЕУ, 2013. С. 142–144.

19. Крапівіна, Г. О. Світовий волонтерський рух: стан і статус. *Вісник економічної науки України.* 2012. № 1. С. 73–76.

20. Ларіонова, Н. Б. Волонтерство в інституційному просторі / Н. Б. Ларіонова, В. О. Кратінова. *Соціальна педагогіка: теорія та практика.* 2011. № 1. С. 4–11.

21. Матвієнко, Л. І. Особистість волонтера у психологічному вимірі : ціннісно-мотиваційний аспект (надання соціальних послуг вразливим верствам населення) / Л. І. Матвієнко, К. С. Алексейченко. *Ринок праці та зайнятість населення.* 2016. № 1. С. 5.

22. Матвійчук, А. Держава і волонтери: правове поле для взаємодії. *Фінансовий контроль.* 2015. № 3. С. 28–29.

23. Москалюк, В. Волонтерським справам – примножуватися! *Соціальний захист.* 2011. № 5. С. 44–45.

24. Павлюк, К. С. Волонтерський рух: зарубіжний досвід та вітчизняні практики. *Інвестиції: практика та досвід.* 2015. № 13–14. С. 87–93.

25. Профілактика наркотизації : збірник інформаційних, теоретичних, методичних матеріалів з проблем девіантної поведінки підлітків і молоді / під ред. О. І. Пилипенко. Випуск 1. Київ : Акдаемпрес, 1994. 126 с.

26. Панчук І. О. Роль індивідуальної та суспільної правосвідомості у здійсненні волонтерської діяльності. *Університетські наукові записки*. 2015. № 2. С. 21–26.
27. Петришин Л. Й., Чайковська Г. Б. Особливості самореалізації студентської молоді засобами віртуальної волонтерської діяльності. The 1st International scientific and practical conference “Eurasian scientific congress” (January 27–28, 2020) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. P. 2020. С. 422–427.
28. Писаренко Л. М., Плукчи Л. В., Федорова І. В. Волонтерство: виклики сьогодення (за матеріалами друкованих ЗМІ). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32 (71). № 1. Ч. 3. С. 156–160.
29. Попович, В. Допомагаючи іншому, допомагаєш собі. *Соціальний захист*. 2013. № 9 (205). С. 49.
30. Сергієнко Г. З досвіду організації волонтерської діяльності майбутніх фахівців соціальної роботи. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 2003. № 2. С. 130–135.
31. Романкова, Л. Волонтерська діяльність як складова формування моральних цінностей студентської молоді [Електрон. ресурс]. *Вища освіта України*. 2015. № 4. С. 54–60.
32. Сидоренко К. О. Перспективи розвитку регулювання волонтерської діяльності в Україні. *Право і суспільство*. 2012. № 4. С. 133–137.
33. Скиданович В. Психологічна структура волонтерської діяльності студентів. *Зб. наук. праць: психологія*. 2018. Вип. 22. С. 62–68.
34. Томіна В. Ю., Пашаєв А. З. Порівняльно-правовий аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства в питаннях волонтерської діяльності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2-2019. С. 13–16. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/2/5.pdf>
35. Чайка І. Ю. Волонтерство: сутність феномена та особливості його функціонування в сучасній Україні. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2017. Т. 20. № 7(147). С. 72–79.
36. Червоненко К. С. Формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників засобами волонтерської діяльності.

Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2020. Вип. 77. С. 216–220.

37. Черниш, Н. Вплив довіри та довірчих відносин на становлення новітнього соціального інституту волонтерства у сучасній Україні. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2016. № 2. С. 26–38.

38. Шамрай, В. О. Сучасний стан офіційного визнання волонтерської діяльності в Україні / В. О. Шамрай, М. А. Ольховський. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2015. № 4. С. 139–145.

39. Щорс, В. В. Волонтерська діяльність – провідна форма гуманістичного виховання старшокласників. *Практична психологія та соціальна робота*. 2013. № 9 (174). С. 34–47.

г) інформаційні ресурси

1. Волонтерство під час війни. Опитування U-Report, проведене 25 червня 2022 р. URL: <https://ukraine.ureport.in/opinion/5800/>

2. Всеукраїнський громадський центр «Волонтер» – Режим доступу: <http://www.volunteer.kiev.ua/>

3. Дзеркало тижня. Україна - Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/internal/volonterstvo-v-ukrayini-yak-pidtrimati-i-posiliti-motivaciyu-.html>

4. Загальна декларація волонтерів. URL: http://www.volunteer.kiev.ua/pages/70-zagalna_deklaracya_volonterv

5. Жан Анрі Дюнан. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Жан_Анрі_Дюнан

6. Карітас України. URL: <https://caritas-ua.org/karitasv-ukrayini/>

7. Міністерство інформаційної політики - Режим доступу: <http://mip.gov.ua/content/volonterski--organizacii.html>

8. Міністерство освіти і науки України - Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/2016-%E2%80%93-rik-anglij-skoyi-movi-v-ukrayini/litni-movni-tabori/volonterski-organizacziyi/>

9. Міністерство соціальної політики України - Режим доступу:

http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/category?cat_id=160017

10. Офіційний сайт Національної соціальної сервісної служби України. URL: <https://nssu.gov.ua/volonterstvo>

11. Офіційний сайт Програми волонтерів ООН (United Nations Volunteer Program, UNV). URL: <https://www.unv.org>

12. Офіційний сайт Української Волонтерської Служби. URL: <https://volunteer.country>

13. Підтримати небайдужих: як допомогти розвитку волонтерського руху. 2022 р. URL: <https://mind.ua/openmind/20241526-pidtrimati-nebajduzhih-yakdopomogti-rozvitkuvolonterskogo-ruhu>.

14. Сайт благодійної організації «Фонд «Асперн». URL: ua.aspern.com.ua

15. Сайт ВГО «Поруч». URL: poruch.com.ua

16. Сайт ГО «Інтегрум». URL: <https://integrum.org.ua>

17. Сайт Співки громадських організацій Vabatahtlike Värav (Волонтерська брама). URL: <https://vabatahtlikud.ee/>

18. Сайт ГО «Маленьке серце з мистецтвом». URL: <https://smallheartwithart.org/ua/small-heart-withart/>

19. Сайт ГО «Центр екологічних ініціатив «Екодія». URL: <https://ecoaction.org.ua/pro-na>

20. Сайт громадської організації «Світова молодіжна спільнота». URL: <https://www.globalyouth.com.ua/history.php>

21. Сайт Європейського Простору – веб-платформи підтримки громадянського суспільства України. URL: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-09-22-293-en-n.pdf>

22. Сайт міжнародної громадської молодіжної асоціації EstYES. URL: <https://estyes.ee/en/about-us/>

23. Сайт неурядової громадської організації Mondo. URL: <https://mondo.org.ee/>

24. Сайт Програми «Проектор – Студентські волонтери». URL: <https://www.projektor.org.pl>
25. Сайт програми House of Europe («Дім Європи»). URL: <https://houseofeurope.org.ua/opportunity/125>
26. Сайт фандрайзингової платформи онлайн-благодійності Dobro.ua. URL: <https://dobro.ua>
27. Спадок Кеннеді: Корпус миру, або «міністерство волонтерів». URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/peace-corps/1798805.html>
28. Спілка Форум - Режим доступу: <http://www.union-forum.org/prohramy/volonterstvo/volonterstvo-v-ukraini.html>
29. Суспільне служіння. Навіщо дітям досвід волонтерства. URL: [URL:https://nus.org. ua/view/suspilne-sluzhinnya-navishhodityam-dosvid-volonterstva/](https://nus.org.ua/view/suspilne-sluzhinnya-navishhodityam-dosvid-volonterstva/)
30. Український форум благодійників - Режим доступу: <http://ufb.org.ua/sektor-blagodijnosti/privatna-blagodijnist/instrumenti-privatnoi-filan tropii/volonterstvo.htm>

Довідкове видання

Методика організації волонтерських груп

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Редактор
Ірина Невмержицька

Технічний редактор
Ірина Артимко

Здано до набору 11.09.2024 р. Формат 60х90/16. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 5.75. Зам. 86.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка.
(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140 від
01.07.2016 р.). 82100, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24, к. 203.